

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI

EVLİ BİREYLERDE İLİŞKİ DOYUMUNUN YORDAYICISI OLARAK
BEŞ FAKTÖRLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

EYUP KIZILBOĞA

AMASYA
Haziran – 2025

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI ANA BİLİM DALI

EVLİ BİREYLERDE İLİŞKİ DOYUMUNUN YORDAYICISI OLARAK
BEŞ FAKTÖRLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Hazırlayan
Eyup KIZILBOĞA

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Ertuğrul ŞAHİN

AMASYA – 2025

TEZ ONAY SAYFASI

Eyup KIZILBOĞA tarafından hazırlanan “EVLİ BİREYLERDE İLİŞKİ DOYUMUNUN YORDAYICISI OLARAK BEŞ FAKTÖRLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından 17/06/2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oyçokluğu ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Kadın ve Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Doç. Dr. Ertuğrul ŞAHİN

.....

Üye : Doç. Dr. Yaşar BARUT

.....

Üye : Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../2025

Doç. Dr. Hadi BELGE

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

....../.../.....

Eyup KIZILBOĞA

İmza

ÖZET

EVLİ BİREYLERDE İLİŞKİ DOYUMUNUN YORDAYICISI OLARAK BEŞ FAKTÖRLÜ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Eyup KIZILBOĞA

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Kadın ve Aile Çalışmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran/2025

Danışman: Doç. Dr. Ertuğrul ŞAHİN

Bu çalışmada sosyodemografik faktörler, beş faktörlü kişilik özellikleri ve bu özelliklerin alt bileşenlerinin evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yoluyla seçilen 917 evli birey oluşturmuştur. Evli bireyler Kişisel Bilgi Formu, İlişki Değerlendirme Ölçeği, Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği-2'den oluşan bir veri toplama aracını cevaplamıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem için *t*-testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma bulguları cinsiyete göre ilişki doyumunda anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiş olup anlaşılarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenenlere kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduğunu göstermiştir. Evlilik süresi uzadıkça ve çocuk sayısı arttıkça ilişki doyumunun azalma eğiliminde olduğu ancak algılanan maddi duruma göre ilişki doyumunun anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin ilişki doyumunun yüksek olma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Beş faktörlü kişilik özelliklerinden öz denetim ilişki doyumunu pozitif yönde yordarken, olumsuz duygusallığın (nevrotizm) negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt bileşen analizleri sonucunda ise dışadönüklüğün alt bileşenlerinden sosyalleşme, olumsuz duygulanım alt bileşenlerinden depresyon ve duygusal oynaklığın evli bireylerde ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğu, dışadönüklük alt bileşenlerinden enerji seviyesi, uyumluluk alt bileşenlerinden şefkat ve saygınlığın, yeni deneyimlere açıklık alt bileşenlerinden yaratıcı hayal gücünün evli bireylerde ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu araştırma sonuçları ve sınırlılıklarına dayalı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: evli bireyler, beş faktörlü kişilik özellikleri, ilişki doyumu

ABSTRACT

FIVE FACTOR PERSONALITY TRAITS AS PREDICTORS OF RELATIONSHIP SATISFACTION IN MARRIED INDIVIDUALS

Eyüp KIZILBOĞA

Amasya University, Institute of Social Science

Department of Women and Family Studies, M.A., June/2025

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ertuğrul ŞAHİN

This study examined the relationship between sociodemographic factors, five-factor personality traits and the subcomponents of these traits and relationship satisfaction in married individuals. The participants consisted of 917 married individuals selected through convenience sampling. Married individuals answered a data collection tool consisting of the Personal Information Form, Relationship Assessment Scale, and Five-Factor Personality Scale-2. Data were analyzed using independent samples *t*-test, one-way analysis of variance, Pearson product-moment correlation analysis and multiple linear regression analysis. The research findings showed that there was no significant difference in relationship satisfaction according to gender, and individuals who married by agreement had significantly higher relationship satisfaction than those who married through arranged marriages. It was determined that relationship satisfaction tended to decrease as the duration of marriage and the number of children increased, but relationship satisfaction did not show a significant difference according to perceived financial status. It was also determined that individuals with a higher level of education tended to have higher relationship satisfaction. While self-control, one of the five-factor personality traits, positively predicted relationship satisfaction, negative emotionality (neuroticism) was found to negatively predict it. As a result of the subcomponent analyses of the five-factor personality traits, it was found that socialization, negative affectivity, and emotional lability, subcomponents of extraversion, were negatively related to relationship satisfaction in married individuals, and energy level, subcomponents of extraversion, compassion and respect, and openness to new experiences, were positively related to relationship satisfaction in married individuals. Suggestions were made based on the results and limitations of this research.

Keywords: married individuals, five-factor personality traits, relationship satisfaction

ÖNSÖZ

Yüksek lisans sürecimin başından sonuna kadar bilgileri ve tecrübesiyle yanımda olan ve her türlü desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Ertuğrul ŞAHİN'e teşekkürlerimi borç bilirim. Yüksek lisans sürecimin başlangıcından sonuna kadar olan süreçte ve okuduğumuz dönemin bölüm başkanlığını yürüten saygı değer Doç. Dr. Nazan KAHRAMAN hocama teşekkürlerimi sunuyorum. Veri toplama sürecinde hayatımı kolaylaştıran desteklerini esirgemeyen sevgili arkadaşlarıma ve anket çalışmama katkıda bulunan herkese teşekkür ederim.

Araştırmam ve öğrencilik dönemim boyunca zaman zaman ihmal ettiğimi düşündüğüm, sabrı ve sevgisiyle her zaman yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Gülhan YILDIRIM KIZILBOĞA 'ya kızım Hayrunisa'ya ve oğlum Ömer Doruk'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Eyup KIZILBOĞA

.../.../.....

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLOLAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
GİRİŞ	1
1. Araştırma Soruları.....	5
2. Hipotezler.....	5
3. Araştırmanın Gerekliliği ve Önemi	6
4. Sayıtlar (Varsayımlar)	9
5. Sınırlılıklar	9
6. Tanımlar.....	9
I. BÖLÜM	
1. LİTERATÜR TARAMASI	12
1.1.İlişki Doyumu.....	12
1.2.Kişilik Özellikleri.....	14
1.3.Beş Faktör Kişilik Modeli.....	15
1.4.İlişki Doyumunun İnceleyen Araştırmalar.....	17
II. BÖLÜM	
2. YÖNTEM	21
2.1. Araştırma Deseni	21
2.2. Çalışma Grubu	21
2.3. Veri Toplama Araçları	22
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)	22
2.3.2. İlişki Değerlendirme Ölçeği.....	22
2.3.3. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği-2	23
2.4. Verilerin Toplanması	25
2.5. Verilerin Analizi	25

III. BÖLÜM

3. BULGULAR.....	27
------------------	----

IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA	34
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	44
KAYNAKÇA.....	46
EKLER.....	59
ÖZGEÇMİŞ	64



TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği-2 Güvenirlik Analizi Sonuçları ve Örnek Maddeler	24
Tablo 2. Evli Bireylerin Cinsiyetine Göre İlişki Doyumu Bağımsız Gruplar İçin t-testi Sonuçları	27
Tablo 3. Evli Bireylerin Evlilik Şekline Göre İlişki Doyumu Bağımsız Gruplar İçin t-testi Sonuçları	27
Tablo 4. Evli Bireylerde Evlilik Süresinin İlişki Doyumu Puanlarıyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları.....	28
Tablo 5. Evli Bireylerde Çocuk Sayısının İlişki Doyumu Puanlarıyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları.....	28
Tablo 6. Evli Bireylerin Maddi Durumuna Göre İlişki Doyumu Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	28
Tablo 7. Evli Bireylerin Eğitim Düzeyine Göre İlişki Doyumu Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	29
Tablo 8. Evli Bireylerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin İlişki Doyumu Puanlarıyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları ..	29
Tablo 9. İlişki Doyumu Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Değişim İstatistikleri	30
Tablo 10. İlişki Doyumunu Yordayan Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları	30
Tablo 11. Evli Bireylerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin Alt Bileşenlerinin İlişki Doyumuyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları	31
Tablo 12. İlişki Doyumu Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Model Özet Değerleri.....	32
Tablo 13. İlişki Doyumunu Yordayan Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Alt Bileşenlerini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları	32

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Beş Faktör Kişilik Modeli	15
--	----



SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Simgeler	Açıklama
p	Olasılık Değeri
sd	Serbestlik Derecesi
r	Korelasyon Katsayısı Değeri
n	Örneklem Alt Grubunun Büyüklüğü
t	Bağımsız Örneklem İçin t-testi Sonuç Değeri
F	Tek Yönlü Varyans Analizi F Değeri
R	Çoklu Korelasyon Katsayısı
R ²	Açıklanan Varyans Oranı
B	Standardize Edilmemiş Regresyon Katsayısı
β	Standardize Edilmiş Regresyon Katsayısı

Kısaltmalar	Açıklama
Ort.	Ortalama
SS	Standart Sapma
Sh	Standart Hata
KBF	Kişisel Bilgi Formu
BFKÖ	Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği
İDÖ	İlişki Doyum Ölçeği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Pek çok birey, yaşamlarının belirli bir evresinde derin bir duygusal bağ kurmaya ihtiyaç duyar. Türkiye’de hem erkekler hem de kadınlar için ilk evlilik yaşı giderek yükselme eğilimindedir. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] 2024 verilerine göre, erkeklerde ortalama ilk evlilik yaşı 28.3 iken kadınlarda ise 25.8’dir (TÜİK, 2025). İlişkiler evliliğe dönüşmese de bireyler genellikle arkadaşlık, romantizm, duygusal destek, cinsel tatmin ya da bağlılık gibi farklı ihtiyaçlarını karşılamak için karşı cinsle uzun süreli bir duygusal ilişki geliştirirler (Fincham vd., 2018). Ancak, farklı nedenlerle birçok ilişki sona erer. Türkiye’de boşanma oranları, 2001 yılı verileriyle kıyaslandığında 2024’te yaklaşık olarak %103.65 oranında artış göstermiştir (TÜİK, 2025). Bu nedenle, bazı ilişkilerin neden uzun süre devam ederken, bazılarının ise neden kısa sürede bittiğini ve ilişkilerin sona ermesine yol açan etkenlerin neler olduğu konusu araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Araştırmalar, ilişki doyumunun, ilişkilerin bitmesiyle ilişkili önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Bradbury vd., 2000; Karney ve Bradbury, 1995; Rösand vd., 2014; Rusbult vd., 1998).

İlişki doyumu, bireylerin romantik ilişkilerini öznel bir şekilde değerlendirmeleri olarak tanımlanabilir (Cepukiene, 2019; Graham vd., 2011; Keizer, 2014). Bu kavram, kişinin ilişkisinden ne kadar tatmin olduğunu gösteren kişisel bir yargıyı ifade eder. Yüksek ilişki doyumu, ilişkinin olumlu yönlerinin baskın olduğuna işaret ederken, düşük ilişki doyumu, olumsuz yönlerin daha belirgin olduğunu ve olumlu özelliklerin az olduğu bir ilişki algısını yansıtır (Bradbury vd., 2000). Literatürde, ilişki doyumunun tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu bir yapı mı olduğu konusunda farklı görüşler bulunmaktadır (Cepukiene, 2019; Fincham ve Bradbury, 1987; Fincham ve Linfield, 1997; Fincham ve Rogge, 2010). Ayrıca ilişki doyumunun alan yazınında ilişki uyumu, ilişki mutluluğu, ilişki kalitesi, ilişki başarısı, evlilik uyumu, evlilik doyumu, işlevsel ilişki ya da stressiz çiftler gibi terimlerle de ifade edildiği görülmektedir (Bradbury vd., 2000; Fincham ve Rogge, 2010; Fincham vd., 2018; Graham, vd., 2011). Kavramın tanımlanması ve kullanımında tam bir uzlaşma olmamasına rağmen, araştırmalar, yüksek ilişki doyumunun bireylerin fiziksel ve zihinsel sağlığı, sosyal ilişkileri ve stresle başa çıkma yetenekleri üzerinde olumlu etkiler olduğunu göstermektedir.

Kesitsel, boylamsal ve meta-analiz çalışmaları, yüksek ilişki doyumunun daha iyi fiziksel sağlık (Robles vd., 2014), daha yüksek yaşam tatmini ve bireysel iyi oluş (Gustavson vd., 2016; Proulx vd., 2007), daha az duygusal bozukluk, kaygı ve madde bağımlılığı belirtileri (Hou ve Ng, 2014; Whisman, 2007) ve daha düşük hastalık oranları (Whisman vd., 2018) ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra ilişki doyumu; daha güçlü bağlılık (Le

ve Agnew, 2003), daha az ilişki sorunu (LaMotte vd., 2018), daha fazla yakınlık, bağlılık, ortak anlayış ve birliktelik hissi (Moore vd., 2001) ile partnerin duygusal olarak erişilebilir ve duyarlı olduğu yönünde olumlu algılarla bağlantılıdır. Ayrıca, ilişki doyumu; duygusal stres, yeni ebeveynlik, düşük özsaygı, düşük gelir (Rösand vd., 2012), işsizlik (Song vd., 2011) ya da kanser tedavisi (Manne ve Badr, 2008) gibi zorlayıcı koşullarda koruyucu bir rol oynamaktadır. Dahası ilişki doyumu, bir ilişkinin devamlılığını yordayan en güçlü faktörlerden biridir (Hendrick, 1988; Hendrick vd., 1988; Luciano ve Orth, 2017; Rösand vd., 2014).

Tatmin edici, uzun süreli, uyumlu ve işlevsel ilişkilerin hem bireylerin ruh sağlığına hem de ilişkiye olumlu katkıları nedeniyle, ilişki doyumunun bireysel, kişilerarası ve çevresel belirleyicileri araştırmacıların ilgi odağı olmuştur (Bradbury vd., 2000; Karney ve Bradbury, 1995; Keizer, 2014). İlişki doyumunun kişilerarası belirleyicilerini inceleyen çalışmalar, çiftler arasındaki iletişim tarzları, sosyal destek davranışları, olumlu ve olumsuz duyguların paylaşımı ve çatışma biçimleri gibi etkileşim süreçlerini değerlendirirken (Fincham ve Beach, 2010), çevresel etkenleri inceleyen çalışmalar, beklenmedik harcamalar, borçlar, iflas ve işsizlik gibi stresli yaşam olaylarının ilişki doyumu üzerindeki etkisini araştırmaktadır (Karney ve Bradbury, 1995). Bireysel etkenleri ele alan çalışmalar ise romantik ilişki yaşayan bireylerin sosyodemografik özellikleri, bağlanma stilleri, stresle başa çıkma becerileri ve kişilik özellikleri gibi faktörlerin ilişki doyumuyla bağlantısını incelemektedir (Bradbury vd., 2000; Fincham ve Beach, 2010; Karney ve Bradbury, 1995; Keizer, 2014). İlişki doyumuyla ilişkili olabilecek bireysel faktörler içerisinde cinsiyet, evlilik şekli, evlilik süresi, çocuk sayısı, maddi durum, eğitim düzeyi gibi değişkenler ve bireylerin beş faktörlü kişilik özellikleri yer alabilir. Ancak, evli bireylerde bu sosyodemografik niteliklerin ve beş faktörlü kişilik özelliklerinin ve alt bileşenlerinin ilişki doyumuyla ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda araştırma mevcuttur.

Sosyodemografik faktörler, bireylerin ilişki doyumu üzerinde önemli bir rol oynayabilir. Araştırmalar, cinsiyetin ilişki doyumu üzerinde genellikle anlamlı bir fark yaratmadığını göstermektedir (Çoban, 2021; Satıcı ve Deniz, 2018). Ancak, evlilik şekli (örneğin, aşk evliliği veya görücü usulü), evlilik süresi, çocuk sayısı, algılanan maddi durum, evlenme biçimi ve en son bitirilen eğitim kademesi gibi faktörlerin ilişki doyumuyla bağlantılı olabileceği görülmektedir (Aksoy, 2021; Doğan ve Sunal, 2011; İdik ve Karşlı, 2024; Twenge vd., 2003; Yavuz, 2015). Örneğin, kendi tercihleriyle evlenen bireylerin, görücü usulü evlenenlere kıyasla daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduğu bulunmuştur (Çimen, 2007; Toksöz ve Kolburan, 2018). Evlilik süresinin uzaması ve çocuk sayısının artması, genellikle monotonluk, ebeveynlik sorumlulukları ve stres nedeniyle ilişki doyumunu azaltabilir (McGoldrick vd., 2010; Twenge vd., 2003). Yüksek algılanan maddi durum, ekonomik rahatlık

ve daha az finansal stres sağladığı için ilişki doyumunu artırırken (Aksoy, 2021; İdik ve Karşlı, 2024; Özbucak Tıraşoğlu ve İpek, 2019) daha yüksek eğitim seviyeleri, gelişmiş iletişim becerileri ve problem çözme yetenekleri aracılığıyla olumlu bir etki yaratabilir (Carlson ve Dinkmeyer, 2002; Gottman ve Notarius, 2000; Kalmijn, 1999; Ross ve Mirowsky, 2006).

Bunların yanı sıra beş faktörlü kişilik özellikleri (dışadönüklük, uyumluluk, öz denetim, olumsuz duygusallık ve yeni deneyimlere açıklık), ilişki doyumuyla farklı şekillerde ilişkili olabilir. Kişilik, bireyi diğerlerinden ayıran ve ona özgün bir kimlik kazandıran psikolojik bir yapıdır. Doğuştan gelen bazı eğilimleri barındırır da kişilik esasen bireyin bebeklikten itibaren çevresindeki insanlarla etkileşimleri ve bu etkileşimlerden kazandığı deneyimler yoluyla şekillenir (Taymur ve Türkçapar, 2012). Beş Faktörlü Kişilik Modeli, bireylerin kişilik özelliklerini beş ana boyutta açıklamaktadır. Bu ana boyutlar sırasıyla duygusal denge (neuroticism), dışadönüklük (extraversion), açıklık (openness), uyumluluk (agreeableness) ve sorumluluk (conscientiousness) olarak isimlendirilmektedir (Cemalcılar vd., 2021; Feist, 1998; John vd., 2008; McCrae ve John, 1992; Soto ve John, 2017a, 2017b; Wiggins, 1996). Duygusal denge literatürde olumsuz duygusallık ve nevrozizm olarak da ifade edilirken, açıklık literatürde yeni deneyimlere açıklık olarak da isimlendirilirken, sorumluluk Türk literatüründe öz denetim olarak da ifade edilmektedir (Costa ve McCrae, 1992; McCrae ve Costa, 2005; McCrae ve John, 1992; Soto vd., 2016). Bireyin duygusal istikrarsızlığını ve kaygı, stres gibi olumsuz duygulara yatkınlığını yansıtır (Cemalcılar vd., 2021; Soto ve John, 2017a, 2017b). Yüksek duygusal dengesi olanlar daha sakin ve dayanıklıdır, düşük olanlar ise daha hassas ve tepkiseldir. Dışadönüklük, sosyal, enerjik ve girişken olma eğilimini ifade eder; düşük dışadönükler daha içe dönük ve sessizdir. Açıklık, yeni deneyimlere, yaratıcılığa ve değişime açıklığı gösterir; düşük açıklıkta olanlar daha geleneksel ve muhafazakardır (Cemalcılar vd., 2021; Feist, 1998; John vd., 2008; McCrae ve John, 1992; Wiggins, 1996). Uyumluluk, bireyin yardımsever, nazik ve işbirlikçi olma derecesini gösterir (Soto vd., 2016; Soto ve John, 2017b). Yüksek uyumluluğa sahip kişiler genellikle empatik ve uzlaşmacıyken, düşük olanlar daha rekabetçi veya bencil olabilir. Sorumluluk, disiplinli, organize ve hedef odaklı olma eğilimini yansıtır (McCrae ve Costa, 2005). Yüksek sorumluluk sahibi bireyler güvenilir ve planlıdır; düşük olanlar ise daha dağınık veya kaygısız olabilir (Wiggins, 1996). Bu beş boyut, kişilik özelliklerini anlamada evrensel bir çerçeve sunar ve bireylerin davranışlarını, tutumlarını ve ilişkilerini açıklamada kullanılır.

Beş faktörlü kişilik özellikleri, romantik ilişkilerde doyumu önemli ölçüde etkileyebilir. Yüksek duygusal denge (düşük neuroticism), daha az çatışma ve daha fazla duygusal istikrarla ilişkilidir, bu da ilişki doyumunu artırabilir (Malouff vd., 2010; O'Meara ve South, 2019;

Weidmann vd., 2017). Uyumlu bireyler daha az tartışmacı ve daha destekleyici bulunabilir (Soto vd., 2016). Bu nedenle uyumluluk, empatik ve uzlaşmacı davranışlarla ilişki kalitesini yükseltebilir (Donnellan vd., 2004; Dyrenforth vd., 2010). Dışadönüklük, sosyal ve eğlenceli bir dinamik sunarak ilişkiye canlılık katabilir, ancak araştırmalar dışadönüklüğün farklı örneklemelerde genellikle ilişki doyumuyla bağlantılı olmadığını göstermektedir (Donnellan vd., 2004; Malouff vd., 2010; O'Meara ve South, 2019; Weidmann vd., 2017).

Öz denetim (sorumluluk) ve yeni deneyimlere açıklık da evli bireylerin ilişki doyumunda önemli bir rol oynayabilir. Yüksek sorumluluk sahibi bireyler planlı ve disiplinli davranışlarıyla eşlerinin güven ve bağlılık duygularını geliştirebilir ve bu durum uzun vadede ilişki başarısına olumlu katkıları olabilir (Donnellan vd., 2004; Jarrad vd., 2019; Malouff vd., 2010; Schaffhuser vd., 2014; Weidmann vd., 2017). Aynı zamanda yeni deneyimlere açıklık, çiftlerin yeni deneyimler paylaşmasını teşvik edebilir ve ilişkiye yenilik katabilir (Dyrenforth vd., 2010). Genel olarak, yüksek uyumluluk, sorumluluk ve duygusal denge, daha tatmin edici ve sağlıklı ilişkilerle bağlantılıdır; düşük duygusal denge (yüksek nevrotizm) ise çatışma ve doyumsuzluk riskini artırdığı söylenebilir.

Öz denetim, duygusal düzenleme, çatışma yönetimi ve güvenilirlik gibi özellikleriyle ilişki doyumunu olumlu yönde etkileyebilir (Malouff vd., 2010). Öz denetimi yüksek bireyler, ilişkilerinde daha sorumlu, sabırlı ve duyarlı davranışlar sergileyerek partnerleriyle daha az çatışma yaşayabilir ve bu durum ilişki doyumunu artırabilir. Uyumluluk, iş birliği, empati ve nezaket gibi özellikleriyle, partnerler arasında olumlu bir etkileşim ortamı yaratarak ilişki doyumuna katkıda bulunabilir (Malouff vd., 2010). Buna karşılık, olumsuz duygusallık, duygusal dengesizlik, kaygı ve stres tepkileriyle ilişki doyumunu olumsuz yönde etkileyebilir (Karney ve Bradbury, 1995). Olumsuz duygusallığı yüksek bireyler, ilişkilerinde daha sık çatışma ve duygusal gerilim yaşayabilir, bu da eşler arasında ilişki doyumunu azaltabilir. Dışadönüklüğün etkileri ise bağlama göre değişebilir. Örneğin, dışadönüklüğün alt bileşeni olan sosyalleşme, evli bireylerde ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olabilir, çünkü aşırı sosyal aktiviteler partnerle geçirilen kaliteli zamanı azaltabilir (Watson vd., 2000).

Yeni deneyimlere açıklık, ilişki doyumunu üzerinde hem olumlu hem de nötr etkiler yaratabilir. Bu özelliğin alt bileşenleri olan entelektüel merak, estetik duyarlılık ve yaratıcı hayal gücü, ilişkisel dinamiklere farklı katkılar sağlayabilir. Yaratıcı hayal gücü, yenilikçi problem çözme becerileri ve ilişkisel yaratıcılık yoluyla ilişki doyumunu artırabilir ve bu bireyler ilişkilerine yeni deneyimler ve heyecan katarak monotonluğu önleyebilir (Costa ve McCrae, 1992; McCrae ve Costa, 2005). Ancak, entelektüel merak ve estetik duyarlılık, çiftlerin ortak ilgi alanlarına ve kültürel bağlamlarına bağlı olarak daha az belirleyici olabilir.

Türk toplumunda, öz denetim ve düşük olumsuz duygusallık, geleneksel ilişki beklentileriyle uyumlu olduğu için ilişki doyumu üzerinde daha güçlü bir yordayıcı olabilir. Ayrıca, yeni deneyimlere açıklığın yüksek olduğu bireylerin, ilişkilerinde değişiklik ve çeşitlilik arayışı, eş bu özelliğe sahip değilse bazı durumlarda partnerler arasında uyumsuzluk yaratabilir, özellikle de partner bu özelliği paylaşmıyorsa (Barelds ve Barelds-Dijkstra, 2007). Bu nedenle, beş faktörlü kişilik özelliklerinin ilişki doyumu üzerindeki etkileri, bireylerin yaşam koşulları, kültürel bağlam ve çift dinamikleriyle şekillenebilir. Bu araştırmanın amacı sosyodemografik faktörler, beş faktörlü kişilik özellikleri ve bu özelliklerin alt bileşenlerinin evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisini incelemektir.

1. Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda cevap aranan sorulara aşağıda yer verilmiştir.

1. Evli bireylerde ilişki doyumu cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Evli bireylerde ilişki doyumu algılanan maddi duruma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Evli bireylerde ilişki doyumu evlenme biçimine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Evli bireylerde ilişki doyumu en son bitirdiği eğitim kademesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Evli bireylerde ilişki doyumu evlilik süresi ile ilişkili midir?
6. Evli bireylerde ilişki doyumu çocuk sayısı ile ilişkili midir?
7. Evli bireylerde ilişki doyumu dışadönüklük kişilik özelliği ile ilişkili midir?
8. Evli bireylerde ilişki doyumu nevrotiklik kişilik özelliği ile ilişkili midir?
9. Evli bireylerde ilişki doyumu deneyime açıklık kişilik özelliği ile ilişkili midir?
10. Evli bireylerde ilişki doyumu uyumluluk kişilik özelliği ile ilişkili midir?
11. Evli bireylerde ilişki doyumu sorumluluk kişilik özelliği ile ilişkili midir?
12. Evli bireylerde beş faktörlü modelin alt bileşenleri ilişki doyumuyla ilişkili midir?

2. Hipotezler

Bu araştırmada test edilen hipotezler aşağıda yer almaktadır.

1. Evli bireylerde ilişki doyumu cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.
2. Evli bireylerde ilişki doyumu algılanan maddi duruma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

3. Evli bireylerde ilişki doyumu evlenme biçimine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.
4. Evli bireylerde ilişki doyumu en son bitirdiği eğitim kademesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.
5. Evli bireylerde ilişki doyumu evlilik süresi ile ilişkilidir.
6. Evli bireylerde ilişki doyumu çocuk sayısı ile ilişkilidir.
7. Evli bireylerde ilişki doyumu dışadönüklük kişilik özelliği ile ilişkilidir.
8. Evli bireylerde ilişki doyumu nevrotiklik kişilik özelliği ile ilişkilidir.
9. Evli bireylerde ilişki doyumu deneyime açıklık kişilik özelliği ile ilişkilidir.
10. Evli bireylerde ilişki doyumu uyumluluk kişilik özelliği ile ilişkilidir.
11. Evli bireylerde ilişki doyumu sorumluluk kişilik özelliği ile ilişkilidir.
12. Evli bireylerde beş faktörlü modelin alt bileşenleri ilişki doyumuyla ilişkilidir.

3. Araştırmanın Gerekliliği ve Önemi

İlişki doyumu, evli bireylerin ilişkilerinden aldıkları genel tatmin düzeyini ifade eder ve sosyal psikoloji, aile sosyolojisi ve kişilik psikolojisi alanlarında sıkça incelenen bir kavramdır (Ayduk ve Gyurak, 2007; Hendrick, 1988; Hendrick vd., 1998). Beş faktörlü kişilik modeli (Big Five), bireylerin kişilik özelliklerini dışadönüklük, nevrotiklik, yeni deneyimlere açıklık, sorumluluk ve uyumluluk boyutlarıyla açıklamaktadır (Costa ve McCrae, 1992). Bu model, bireylerin davranışlarını, duygusal tepkilerini ve sosyal ilişkilerini anlamada evrensel bir çerçeve sunar. Sosyodemografik faktörler ise bireylerin sosyal ve ekonomik bağlamlarını şekillendiren değişkenlerdir ve ilişki doyumu üzerinde doğrudan veya dolaylı etkiler yaratabilir (Bradbury vd., 2000).

İlişki doyumu, Türk kültüründe özellikle aile kurumunun merkeziliği nedeniyle önemlidir. Türk toplumu, Hofstede vd. (2010) kültürel boyutlar teorisine göre toplulukçu bir kültür olarak sınıflandırılır. Bu bağlamda, bireylerin mutluluğu ve refahı, bireysel başarılarından çok aile ve topluluk bağlarıyla ilişkilendirilir. Aile, Türk toplumunda sadece bireylerin özel yaşamlarını değil, aynı zamanda toplumsal düzeni ve devamlılığı sağlayan temel bir kurumdur (Kağıtçıbaşı, 2017). Bu nedenle, ilişki doyumunun sosyodemografik faktörler ve kişilik özellikleriyle ilişkisini anlamak, aile kurumunun sürdürülebilirliği ve bireylerin psikolojik iyi oluşu açısından kritik bir öneme sahiptir.

Türk kültüründe evlilik, sadece iki birey arasındaki romantik bir bağ olmaktan öte, aileler arasındaki bir ittifak olarak da görülür. Geleneksel olarak, evlilikler genellikle ailelerin

onayıyla, hatta görücü usulüyle gerçekleşebilir (Hortaçsu, 2007). Görücü usulü evlilikler, özellikle kırsal bölgelerde ve eğitim düzeyi daha düşük topluluklarda yaygın olup, bireylerin evlilik öncesi birbirlerini tanıma sürelerini sınırlayabilir. Bu durum, ilişki doyumunu etkileyebilecek bir faktör olarak öne çıkabilir, çünkü bireylerin beklenti ve uyum süreçleri farklılaşabilir. Öte yandan, modernleşmeyle birlikte anlaşılarak evlenme biçimi, özellikle kentlerde ve yüksek eğitilmiş bireyler arasında daha yaygın hale geldiği söylenebilir. Bu değişim, bireylerin evlilik kararlarında daha fazla özerklik aradığını ve bu özerkliğin ilişki doyumu üzerinde olumlu bir etkisi olabilir.

Cinsiyet rolleri Türk kültüründe ilişki doyumunu etkileyebilecek önemli bir faktör olabilir. Geleneksel Türk aile yapısında, erkekler genellikle ailenin ekonomik sağlayıcısı, kadınlar ise ev ve çocuk bakımından sorumlu olarak görülür (Kağıtçıbaşı, 2017). Ancak, kadınların iş gücüne katılımının artması ve eğitim düzeylerinin yükselmesi, bu geleneksel rolleri sorgulamaya başlamıştır. Üniversite mezunu kadınların, daha az eğitilmiş kadınlara göre daha geç yaşta evlendikleri ve eş seçiminde daha seçici oldukları gözlemlenmiştir (TÜİK, 2025). Bu durum, evlilik doyumunu artırabilir, çünkü eğitim düzeyi yüksek bireyler, ilişkilerinde daha fazla eşitlik ve ortak karar alma beklentisi içinde olabilir.

Ekonomik durum, Türk kültüründe ilişki doyumu üzerinde belirleyici bir rol oynayabilir. Algılanan maddi durum, bireylerin yaşam kalitesini ve evlilikteki stres düzeylerini doğrudan etkiler. Araştırmalar, ekonomik sorunların evlilik doyumunu azalttığını ve boşanma riskini artırdığını göstermektedir (Yalçın, 2014). Türk toplumunda, ekonomik baskılar genellikle aile bağlarının güçlü olmasıyla dengelenmeye çalışılsa da maddi sorunlar çiftler arasında çatışmalara yol açabilir. Çocuk sayısı, Türk kültüründe evlilik doyumunu etkileyen bir diğer önemli faktördür. Çocuklar, Türk aile yapısında neslin devamlılığı ve aile bağlarının güçlendirilmesi açısından önemli bir yere sahiptir (Yavuz ve Güllüoğlu, 2019). Ancak, çok sayıda çocuk, özellikle ekonomik kaynakların sınırlı olduğu durumlarda, evlilik doyumunu olumsuz etkileyebilir, çünkü ebeveynlik yükümlülükleri çiftlerin birbirine ayırdığı zamanı ve enerjiyi azaltabilir.

Beş faktörlü kişilik özelliklerinin ilişki doyumu üzerindeki etkisi, evrensel bir araştırma konusu olmasına rağmen, Türk kültürü bağlamında kendine özgü dinamikler barındırır. Dışadönüklük, sosyalleşme, girişkenlik ve enerji seviyesi gibi bileşenleriyle, bireylerin eşleriyle iletişim kurma ve sosyal destek arama eğilimlerini etkiler. Türk toplumunda, dışadönük bireylerin sosyal bağları güçlendirme ve aile içi iletişimi artırma eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir (Çetin vd., 2015). Bu durum, toplulukçu kültürde evlilik doyumunu olumlu yönde etkileyebilir. Nevrotiklik, kaygı, depresyon ve duygusal oynaklık gibi bileşenleriyle,

evlilik doyumunu olumsuz etkileyebilir. Yüksek nevrotiklik seviyesine sahip bireyler, duygusal dalgalanmalar ve stresle başa çıkma zorlukları nedeniyle eşleriyle çatışmalar yaşayabilir (Karney ve Bradbury, 1997).

Türk kültüründe, duyguların ifade edilmesi genellikle dolaylı yollarla gerçekleştiği için, nevrotik bireylerin duygusal tepkileri evlilik ilişkilerinde daha fazla gerilim yaratabilir. Yeni deneyimlere açıklık, entelektüel merak, estetik duyarlılık ve yaratıcı hayal gücü gibi bileşenleriyle, bireylerin evliliklerinde yenilik arayışını ve esnekliğini etkiler. Türk toplumunda, bu özelliklere sahip bireylerin, modernleşmeyle birlikte değişen aile dinamiklerine daha kolay uyum sağladığı gözlemlenmiştir (Kağıtçıbaşı, 2017). Örneğin, yeni deneyimlere açık bireyler, eşleriyle ortak ilgi alanları geliştirerek evlilik doyumunu artırabilir. Sorumluluk, organizasyon, üretkenlik ve güven gibi bileşenleriyle, Türk kültüründe özellikle değer verilen bir özelliktir. Toplulukçu bir toplumda, sorumluluk sahibi bireyler, aile yükümlülüklerini yerine getirme konusunda daha başarılı olabilir ve bu da evlilik doyumunu artırabilir (Demir, 2016). Uyumluluk ise şefkat ve saygın olma gibi bileşenleriyle, Türk kültüründe aile içi dayanışmayı ve empatiyi güçlendirerek ilişki doyumuna katkı sağlayabilir.

Türk kültüründe yapılan araştırmalar, sosyodemografik faktörlerin ve kişilik özelliklerinin evlilik doyumuyla ilişkisini desteklemektedir. Örneğin, Yalçın (2014) evlilik doyumunun yaş, eğitim düzeyi, evlilik süresi, aylık gelir, evlenme yaşı, evlenme biçimi ve çocuk sayısı ile anlamlı bir ilişki içinde olduğunu bulmuştur. Bu çalışma, özellikle eğitim düzeyi yüksek bireylerin ve anlaşarak evlenen çiftlerin daha yüksek evlilik doyumuna sahip olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Ertuğ ve Kumcağız (2016) evlilik hoşnutsuzluğunun yaş, öğrenim düzeyi, evlilik süresi, çalışma durumu ve çocukların bakımı gibi sosyodemografik faktörlerle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Kişilik özellikleri açısından, Çetin vd. (2015), beş faktörlü kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık ve dolaylı olarak evlilik doyumuyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Özellikle, düşük nevrotiklik ve yüksek uyumluluk, evlilikte daha az çatışma ve daha yüksek tatminle ilişkilendirilmiştir (Karney ve Bradbury, 1997; Malouff vd., 2010). Hünler ve Gençöz (2003), boyun eğici davranışların evlilik doyumunu azalttığını ve algılanan problem çözme becerilerinin bu ilişkiyi düzenlediğini bulmuştur, bu da Türk kültüründe duygusal ifade ve iletişim becerilerinin önemini vurgular.

Sonuç olarak evli bireylerde sosyodemografik faktörler, beş faktörlü kişilik özellikleri ve bunların bileşenlerinin ilişki doyumuyla ilişkisini incelemek, Türk kültürü bağlamında hem teorik hem de pratik açıdan büyük önem taşımaktadır. Türk toplumunun aile yapısı, kültürel değerleri ve toplumsal dinamikleri, evlilik ilişkilerinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Kağıtçıbaşı, 2017). Bu nedenle, sosyodemografik faktörler (cinsiyet, evlilik

süresi, eğitim düzeyi, algılanan maddi durum, evlenme biçimi, çocuk sayısı) ve beş faktörlü kişilik özelliklerinin (dışadönüklük, nevrotiklik, yeni deneyimlere açıklık, sorumluluk, uyumluluk) ilişki doyumu üzerindeki etkilerinin Türk kültürü özelinde araştırılması, bireylerin evlilik kalitesini artırmak, aile yapısını güçlendirmek ve toplumsal refahı desteklemek için kritik bir gerekliliktir.

4. Sayıtlar (Varsayımlar)

Bu araştırmanın sayıtları aşağıda belirtilmiştir.

1. Araştırmada kendilerinden veri toplanan evli katılımcıların; ilişki doyumu ve beş faktörlü kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik sunulan ölçme araçlarını içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıklarına aşağıda yer verilmiştir.

1. Bu araştırmada ilişkisel tarama araştırma deseni kullanılması sebebiyle incelenen değişkenler arasında herhangi bir neden sonuç ilişkisine dair yorum yapılamaz.
2. Bu araştırmada ilişki doyumu ve beş faktörlü kişilik özelliklerine dair elde edilecek bilgilerin öz-bildirime dayalı ölçeklerle belirleneceğini ve bu tür ölçeklerin orta yol cevap verme ve benzeri hataları içerebileceğini ifade etmektedir.
3. Bu araştırma Türkiye illerinde yaşayan internet erişimi olan evli bireylere ulaşılarak gerçekleştirildiğinden dış geçerliliği düşüktür.
4. Bu araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşayan internet erişimi olan evli bireylerle sınırlıdır.

6. Tanımlar

Bu araştırmanın tanımları aşağıda yer verilmiştir.

Dışadönüklük: Bireyin sosyal etkileşimlere yönelik enerjisi, pozitif duygulara yatkınlığı ve dış dünyaya yönelik ilgi düzeyidir (McCrae ve Costa, 2005).

Nevrotiklik (olumsuz duygusallık): Bireyin duygusal dengesizlik ve olumsuz duygulara yatkınlık derecesini ifade eder (Wiggins, 1996).

Yeni Deneyimlere Açıklık: Bireyin hayal gücü, yaratıcılığı, entelektüel merakı ve estetik duyarlılığı gibi özelliklerini ifade eder (Soto ve John, 2017b).

Sorumluluk (öz denetim): Bireyin planlı, düzenli, hedef odaklı ve görev bilinciyle

hareket etme eğilimini ifade eder (McCrae ve Costa, 2005).

Uyumluluk: Bireyin başkalarına karşı nezaket, şefkat ve işbirliği yapma eğilimini ifade eder (John ve Srivastava, 1999).

Sosyalleşme: Bireyin başkalarıyla etkileşim kurma ve sosyal ortamlardan keyif alma eğilimini ifade eder (Costa ve McCrae, 1992).

Girişkenlik: Bireyin sosyal durumlarda liderlik yapma, kendine güvenme ve görüşlerini açıkça ifade etme yeteneğidir (DeYoung vd., 2007).

Enerji Seviyesi: Bireyin sahip olduğu yüksek fiziksel ve zihinsel enerji, coşku ve hareketlilik düzeyini ifade eder (John ve Srivastava, 1999).

Kaygı: Bireyin sürekli endişe, gerginlik ve stresli durumlarda huzursuzluk hissetme eğilimidir (Costa ve McCrae, 1992).

Depresyon: Bireyin üzüntü, umutsuzluk ve düşük özsaygı hissetme eğilimidir (Widiger ve Mullins-Sweatt, 2009).

Duygusal Oynaklık: Bireyin ruh hali değişimlerinin sıklığı ve yoğunluğunu ifade eder (DeYoung vd., 2007).

Entelektüel Merak: Bireyin yeni fikirler, bilgi ve öğrenme arayışındır (Costa ve McCrae, 1992).

Estetik Duyarlılık: Bireyin sanat, müzik ve doğa gibi estetik deneyimlere karşı duyarlılığını ifade eder (McCrae ve John, 1992).

Yaratıcı Hayal Gücü: Bireyin zengin bir hayal gücü ve orijinal fikirler üretme yeteneğidir (DeYoung vd., 2007).

Organizasyon: Bireyin planlı ve düzenli bir yaşam tarzı benimsemesidir (Costa ve McCrae, 1992).

Üretkenlik: Bireyin görevleri tamamlama ve hedeflere ulaşma konusundaki kararlılığını ifade eder (John ve Srivastava, 1999).

Sorumluluk: Bireyin görevlere ve taahhütlere bağlılık durumunu ifade eder (DeYoung vd., 2007).

Şefkat: Bireyin başkalarının duygularına duyarlılığı ve yardım etme isteğidir (Costa ve McCrae, 1992).

Saygın Olma: Bireyin başkalarına karşı saygılı ve kibar davranmasını ifade eder (DeYoung vd., 2007).

Güven: Bireyin başkalarına karşı olumlu niyet besleme ve güven duymasını ifade eder (John ve Srivastava, 1999).

İlişki doyumu: Bireylerin romantik ilişkilerini öznel bir şekilde değerlendirmeleri

sonucu ulaştığı genel memnuniyet düzeyidir (Cepukiene, 2019; Graham vd., 2011; Keizer, 2014).



I. BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1. İlişki Doyumu

İlişki doyumu, bireylerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları genel memnuniyet düzeyini ifade eder. Bu kavram, partnerler arasındaki duygusal, bilişsel ve davranışsal etkileşimlerin değerlendirilmesiyle şekillenir. İlişki doyumu, bireyin ilişkisinden aldığı tatmin, mutluluk ve bağlılık hislerini kapsar (Ayduk ve Gyurak, 2007; Hendrick, 1988; Hendrick vd., 1998). Yüksek ilişki doyumu, genellikle olumlu iletişim, güven ve karşılıklı destekle ilişkilendirilir (Rusbult vd., 1998). Doyum düzeyi, bireylerin ilişkilerindeki beklentilerinin karşılanma derecesine bağlıdır. Örneğin, partnerlerin birbirine karşı tutumları ve ilişkiyel bağıllık düzeyi, doyumu doğrudan etkiler (Hendrick, 1988). İlişki doyumu hem evli çiftlerde hem de evli olmayan romantik ilişkilerde ölçülebilir bir kavramdır.

İlişki doyumunu anlamak için çeşitli teoriler geliştirilmiştir. Sosyal Değişim Teorisi, ilişki doyumunun maliyet ve ödüller dengesine dayandığını öne sürer. Bu teoriye göre, bireyler ilişkilerinde aldıkları ödüllerin (sevgi, destek) maliyetleri (çatışma, fedakârlık) aştığında daha yüksek doyum hisseder (Nakonezny ve Denton, 2008). Bağlanma Teorisi, bireylerin çocukluk dönemindeki bağlanma stillerinin yetişkin ilişkilerinde doyumu etkilediğini savunur. Bu teoriye göre güvenli bağlanma stiline sahip bireyler daha yüksek ilişki doyumu yaşama olasılığına sahiptir (Hazan ve Shaver, 1994). Üçgen Aşk Teorisi, Sternberg (1986) tarafından önerilmiş olup, aşkın üç bileşeni (yakınlık, tutku, bağıllık) üzerinden ilişki doyumunu açıklar. Bu teoriye göre, bu bileşenlerin dengesi doyumu artırır. Ayrıca, Yatırım Modeli, bireylerin ilişkiye yaptıkları yatırımların (zaman, duygu, kaynak) doyumu etkilediğini belirtir (Rusbult vd., 1998).

Duygusal faktörler, ilişki doyumunun temel belirleyicilerindendir. Duygusal zeka, partnerlerin duygularını anlama ve yönetme yeteneği olarak ilişki doyumunu olumlu etkileyebilir (Schutte vd., 2001). Duygu düzenleme güçlüğü, ilişki doyumunu olumsuz yönde etkileyebilecek önemli bir faktördür (Özdemir ve Sağkal, 2021). Romantik kıskançlık, özellikle yüksek düzeydeyse, doyumu azaltabilir (Pfeiffer ve Wong, 1989). Araştırmalar eşler arasında duygusal açıklık, güven ve empati duygusunun ilişki doyumunu artıran temel unsurlardan biri olduğunu göstermektedir. Örneğin, duygusal destek sunma, çiftlerin birbirine yakınlık hissetmesini sağlayabilir (Gottman ve Notarius, 2000). Ayrıca, pozitif duygulanım, ilişki

doyumuyla pozitif yönde ilişkilidir (Bradburn, 1969). Diğer taraftan, olumsuz duygular, çatışma ve stres, ilişki doyumu düşürebilir (Gere ve Schimmack, 2013).

Duygusal faktörlerin yanı sıra bilişsel faktörler de ilişki doyumunda önemli bir rol oynar. Akılcı olmayan inançlar, ilişki doyumunu olumsuz yönde etkiler (Topkaya vd., 2023). Diğer taraftan eşlerin ilişkiye yönelik gerçekçi beklentileri, ilişki doyumunu artırabilecek bir diğer faktördür (Sullivan ve Schwebel, 1995). Araştırmalar bilişsel esnekliğin çatışmalara adaptasyon sağlamaya ve ilişki doyumu artırmaya yardımcı olduğunu göstermektedir (Toksöz ve Kolburan, 2018). Diğer araştırmalar partnerin olumsuz davranışlarını tolere etme eğilimi ilişki doyumunu azaltabilir (Özdemir ve Sağkal, 2021). İlişkideki algılanan adalet, bireylerin ilişki doyum düzeyini artıran bir diğer bilişsel faktördür (Sprecher, 2001). Ayrıca araştırmalar partnerlerin birbirine yönelik olumlu atıflarının ilişki doyumunu yükselttiğini göstermektedir (Fincham ve Bradbury, 1993).

Son olarak davranışsal faktörler, ilişki doyumunun şekillenmesinde kritik bir rol oynar. Olumlu iletişim, çiftlerin doyum düzeyini artıran temel bir unsurdur (Gottman ve Levenson, 2000). Sorun çözme becerileri, çatışmaları yapıcı bir şekilde çözerek doyumunu destekler (Kaya, 2024). Partnerin ihtiyaçlarına duyarlılık göstermenin de bireylerin ilişki doyumunu artırdığı bulunmuştur (Bierhoff ve Rohmann, 2004). Öte yandan, çatışmacı davranışlar ve eleştirel tutumlar doyumunu azaltabilir (Gottman, 2018). Partnerler arasındaki fiziksel yakınlık ve cinsel uyum da ilişki doyumunu olumlu yönde etkiler (Acker ve Davis, 1992). Örneğin, düzenli ve olumlu fiziksel temas, duygusal bağlılığı güçlendirir. Ayrıca, ortak aktiviteler ve paylaşılan ilgi alanları, doyumunu artıran diğer davranışsal faktörlerdir (Aron vd., 2000).

Kültürel faktörler, ilişki doyumunu şekillendiren diğer önemli faktörlerden biridir. Farklı kültürlerdeki ilişki beklentileri, ilişki doyumunu algısını farklılaştırabilir (Sullivan ve Schwebel, 1995). Örneğin, bireyselci kültürlerde bireysel ihtiyaçlar ön plandayken, toplulukçu kültürlerde aile ve sosyal bağlar önceliklidir (Markus ve Kitayama, 1991). Türkiye gibi toplulukçu toplumlarda, aile onayı ilişki doyumunu etkileyebilir (Kağıtçıbaşı, 2017). Kültürel normlar, özellikle evlilik ve cinsiyet rolleri ilişki doyumunu şekillendirebilir (Ta, 2017). Ayrıca, kültürel değerlerin partner seçiminde ve ilişki dinamiklerinde etkili olduğu bilinmektedir. Kültürel farklılıklar, çiftlerin çatışma çözümü stratejilerini de etkiler (Ting-Toomey ve Dorjee, 2019).

Kişilik özellikleri, ilişki doyumunun önemli bir belirleyicisidir. Beş Faktör Kişilik Modeli'ne göre, duygusal denge ve uyumluluk, yüksek ilişki doyumuyla ilişkilidir (Dyrenforth vd., 2010; Malouff vd., 2010; O'Meara ve South, 2019). Örneğin, nevroz düzeyi yüksek bireylerin, duygusal istikrarsızlık nedeniyle daha düşük doyum yaşadığı bulunmuştur (Karney

ve Bradbury, 1997). Öz disiplin ve sorumluluk gibi özellikler, ilişkide güvenilirlik ve bağlılık hissi yaratır (Robins vd., 2000). Öte yandan, düşük özsaygı, ilişki doyumunu olumsuz etkileyebilir (Erol ve Orth, 2013). Araştırmalar, partnerlerin benzer kişilik özelliklerine sahip olmasının doyumu artırabileceğini göstermektedir (Luo ve Klohnen, 2005). Kişilik özelliklerinin, özellikle çatışma yönetimi ve duygusal bağ kurma süreçlerinde etkili olduğu bilinmektedir (Donnellan vd., 2004). Demografik değişkenler, ilişki doyumunu etkileyen önemli unsurlardır. Cinsiyet, yaş ve ilişki süresi, ilişki doyumu düzeyinde farklılıklar yaratabilir (Özdemir ve Sağkal, 2021). Kadınların, erkeklere kıyasla duygusal faktörlere daha fazla önem verdiği bulunmuştur (Levy ve Davis, 1988).

1.2. Kişilik Özellikleri

Kişilik özellikleri, bireylerin benzer durumlar karşısında farklı davranış, tepki ve algılar sergilemelerinin temel nedenlerinden biri olarak gösterilebilir (Yiğit ve Seferoğlu, 2019). Kişilik, insanların düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini etkileyen ve zaman içinde tutarlılık gösteren psikolojik özellikler olarak tanımlanabilir (Toplu-Demirtaş, 2020). Tanımdan da anlaşılacağı üzere bir kişilik özelliğinden bahsedilebilmesi için insanları birbirinden ayırt etmesi ve farklı zaman ve durumlarda tutarlılık gösteren nispeten kalıcı psikolojik özellikler olması gerekmektedir. Bununla birlikte kişilik özellikleri bireyin yaşamında tamamen kalıcı bir özellik olmayıp, çeşitli müdahaleleri içeren uzun süreçler sonunda değişiklik gösterebilen bir psikolojik yapıdır (Roberts vd., 2017). Örneğin, içine kapanık bir birey zaman içinde gelişen süreçler sonucunda dışadönük bir karaktere sahip olabilmektedir. Kişilik ile ilgili alanyazında, kişilik özelliklerinin ölçülmesi ve ortaya konmasında kullanılan çeşitli modeller bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalarda en yaygın olarak kullanılan modellerden birisi Beş Faktör Kişilik Modeli (BFKM) olarak bilinen modeldir (Soto vd., 2016; Soto ve John, 2017a; Weidmann vd., 2017). Beş faktör kişilik modeli (BFKM), kişilik özelliklerini dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevroitiklik ve deneyime açıklık olmak üzere beş temel boyuta ayırır (Bkz. Şekil 1). Bu boyutlar, bireylere ait çeşitli kişilik özelliklerinin faktör analizi yoluyla gruplandırılması sonucunda ortaya çıkmıştır (McCrae ve John, 1992). Her boyuttaki puan, bireyin o boyuttaki kişilik özelliğinde ne kadar yüksek veya düşük olduğunu gösterir. Örneğin, dışadönüklük boyutunda yüksek puana sahip bir birey, sosyal aktivitelerden hoşlanan, konuşkan ve enerjik bir kişidir. Düşük puan alan bir birey ise daha içedönük, sessiz ve sakin bir kişidir. Bu bağlamda yüksek puana sahip bir birey "dışadönük" olarak nitelendirilirken, düşük puan alan bir birey

"dışadönük olmayan" veya "içedönük" kimse olarak tanımlanmaktadır.

Şekil 1. Beş Faktör Kişilik Modeli



1.3. Beş Faktör Kişilik Modeli

Kişiliğin değerlendirilmesinde genellikle kullanılan bir modeldir. Bu yöntem “özellik yaklaşımına” dayanmaktadır ve kişiliğin ölçülmesinde kişilerin kendisini ve diğerlerini ifade ettiklerini “sıfatlardan” istifade edilmektedir. McCrea ve Costa, kişilik özelliklerinin sürekliliğini ve yapısını incelemek için faktör analizi yöntemini kullanmışlardır. İlk olarak dışadönüklük ve nevrozizm boyutlarına odaklanmış, ancak kısa süre sonra deneyime açıklık boyutunu da keşfetmişlerdir. 1985 yılına kadar üç faktörlü bir model savundular, ancak 1983-85 yılları arasında gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda kişiliğin beş temel boyutu olduğunu buldular. Bu boyutları ölçmek için bir ölçme aracı geliştirdiler. Atkinson vd.’ye (2012) göre bu yöntemin bulunması ve geçerliliği kişilik psikolojisi açısından değerli bir atılım olarak değerlendirilmektedir. Beş faktör kişilik modeli, kişilik araştırmalarında yaygın olarak kullanılan ve kabul gören bir modeldir. Bu modelin yaygın olarak benimsenmesinin nedenleri şunlardır:

- Model, boylamsal ve ampirik çalışmalara dayalı olarak geliştirilmiştir. Bu nedenle, kişilik özelliklerinin zaman içinde tutarlılığını yansıtmaktadır.
- Modelde ölçülen özellikler, zamana karşı süreklilik göstermektedir. Bu, modelin geçerliliğini ve güvenilirliğini desteklemektedir.
- Modelin bazı biyolojik temelleri olduğu gösterilmiştir. Bu, kişilik özelliklerinin genetik ve çevresel faktörlerden etkilendiğini göstermektedir.
- Model, farklı kültür ve gruplarda geçerliliği gösterilmiştir. Bu, modelin evrensel geçerliliğe sahip olduğunu göstermektedir.

- Model, psikometrik açıdan kullanımı ve değerlendirilmesi kolaydır. Bu, modelin araştırmacılar tarafından yaygın olarak benimsenmesini kolaylaştırmaktadır. Kişinin davranışlarını ve ilişkilerini etkileyen beş temel kişilik özelliği dışadönüklük, nevrotiklik, yumuşak başlılık, deneyime açıklık ve sorumluluk alt boyutlarından oluşmaktadır.

Dışadönüklük alt boyutu, enerjik, konuşkan, sıcakkanlı, heyecanlı ve coşkulu ve sosyal olma gibi özelliklerden oluşmaktadır. Dışadönüklük boyutunda yüksek puan alan bireyler eğlenceyi seven, girişken, sıcakkanlı, konuşkan, şakacı, sevecen ve sosyal kişilerdir. Dışadönüklük düzeyi düşük olan, bir başka ifadeyle, İçedönükler, dışadönüklerin sergiledikleri özelliklere sahip olmasalar da bu onların asosyal oldukları anlamına gelmez. İçedönükler daha çok çekingen, mesafeli, ketum, sır saklayan, edilgen ve yalnızlığı seven bireylerdir (Malouff vd., 2010; Soto vd., 2016). Ayrıca dışadönük kişilik özelliği yüksek bireylerin ödüle karşı duyarlı oldukları belirtilmiştir (Soto vd., 2016; Soto ve John, 2017b).

Nevrotiklik bireyin duygusal anlamda bir dengesizlik yaşaması durumu ile ilişkili bir kişilik boyutudur (McCrae ve Costa, 2005). Nevrotiklik alt boyutu, depresif ve hüzünlü olma, gerginlik, kaygılı olma, sıklıkla duygusal iniş çıkışlar yaşama, tedirginlik, huzursuzluk ve sabırsızlık gibi kişilik özelliklerini kapsamaktadır (Widiger ve Mullins-Sweatt, 2009). Bu boyutta yüksek puan alan kişiler endişeli, güvensiz, kendine acıyan duygusal kimselerdir ve stresle ilişkili bozukluklara karşı savunmasız olma eğilimindedirler. Bu kişiler nevrotizm boyutunda düşük puan alan bireylere oranla günlük olaylar karşısında daha sık stres yaşarlar. Bu boyutta düşük puan alan bireyler ise aşırı ve uyumsuz duygusal tepkilere yatkın olmayan, sakin, rahat ve iyi uyum göstermiş kimselerdir.

Sorumluluk (conscientiousness) alt boyutu, bireylerin dürtülerini nasıl kontrol ettiğini ifade eder. Sorumlu bireyler, bozmaktan kaçınan (distraption), genellikle hedef yönelimlidir, genelde zeki ve güvenilir olarak ifade edilirler. Olumsuz yanları ise sorumluluğu yüksek olan bireyler, işkolik ve mükemmeliyetçi olabilirler. Sorumluluk kişilik özelliği bir bireyin başarı yönelimli, güvenilir, organize olmuş ve sorumlu olma derecesini ifade eder (McCrae ve John, 1992). Bu boyuttaki özelliklere sahip bireylerin hem otonom hem de hiyerarşik yapı içerisinde her türlü görevde başarı kazanabileceği öne sürülür. Sorumluluk duygusu yüksek bireyler; daha disiplinli, planlı, gayretli ve tepkilerinde mantıklı olmaya daha yatkındırlar. Bununla birlikte sorumluluk düzeyi düşük olan bireyler ise başarı aramayan, dağınık ve görevleri erteleme eğiliminde olan bireylerdir (John ve Srivastava, 1999).

Yumuşak başlılık alt modeli, genellikle düşünceli, dost canlısı, uzlaşmaya istekli bireyleri ifade eder. Yumuşak başlılık kişilik özelliği; kişiliğin kişiler arası yönlerini ifade eder

(McCrae ve John, 1992). Bu boyutun özellikleri arasında; kendinden önce başkalarını düşünme, kişiler arası ilişkilerde alttan alma ve yatıştırma eğilimi, sempatik, sıcakkanlı, nazik ve saygılı olma yer alır. Bu faktörden fazla puan alan bireyler güvenilir, işbirlikçi ve sevilen olma eğilimi taşırken; düşük puan alan bireyler ise tartışmacı/kavgacı doğaya sahip olarak diğer kişilere ilgisiz, benmerkezci ve kıskanç olma eğilimlidirler.

Deneyime açıklık alt boyutu insanları yeni deneyimlere açık olma ve alışkanlıklara bağlı olma sürekliliği üzerinde bir noktaya yerleştirir (McCrae ve John, 1992). Deneyime açıklık boyutunda yüksek puan alan bireyler, devamlı olarak yeni türden deneyimler arayışında olan kişiler. Deneyime açık bireyler yeniliği arayan, açık fikirli, meraklı, entelektüel, esnek ve hayal gücüne sahip bireylerdir (DeYoung vd., 2007). Düşük puan alan bireyler ise geleneksel değerleri korumaya ve belirli bir yaşam tarzını sürdürmeye eğilimli, yeni şeylerden, insanlardan ya da deneyimlerden alışıktı oldukları şeyleri, insanları ve deneyimleri tercih eden kimselerdir.

1.4. İlişki doyumunun inceleyen araştırmalar

Çoban (2021) tarafından romantik ilişkiler içerisindeki yetişkin bireylerle yapılan bir çalışma, cinsiyet temelinde ilişki doyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık sergilemediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Aktaş (2025) evli bireyler üzerinde gerçekleştirdiği araştırmada, cinsiyete dayalı ilişki doyumunun anlamlı bir farklılaşma göstermediğini rapor etmiştir. Satıcı ve Deniz (2018) tarafından yürütülen meta-analiz çalışması da romantik ilişki doyumunun cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık içermediğini saptamıştır. Bununla birlikte, son dönemde yapılan bir meta-analiz ve ikincil veri analizi çalışmasında, Whisman ve Balzert (2024) yakın ilişkilerde cinsiyet farklılıklarının ilişki doyumu üzerindeki etkilerini derinlemesine incelemiştir. Bu çalışma, kadınların ilişki doyumunun erkeklere kıyasla daha belirgin bir çeşitlilik gösterdiğini ve özellikle düşük düzeyde ilişki doyumu bildiren bireylerde bu farklılıkların daha belirgin olduğunu ortaya koymuştur.

Çimen (2007) tarafından yürütülen bir araştırma, görücü usulüyle evlenen bireylerle anlaşarak evlenen bireyleri karşılaştırmış ve anlaşarak evlenen bireylerin ilişki doyumunun, görücü usulüyle evlenenlere kıyasla istatistiksel olarak anlamlı derecede daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Toksöz ve Kolburan (2018) tarafından evli bireyler üzerinde gerçekleştirilen bir başka çalışma, anlaşarak evlenen bireylerin, görücü usulüyle evlenenlere oranla anlamlı ölçüde daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduğunu tespit etmiştir. Kaya (2024)

tarafından gerçekleştirilen ulusal düzeydeki bir araştırmanın bulgularına göre, evlilik süresi ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulgu, evlilik süresi arttıkça bireylerin ilişki doyumlarında bir düşüş yaşandığını göstermektedir. Benzer şekilde, Bühler vd. (2021) tarafından yürütülen ve ilişki doyumunun yaşam boyu gelişimsel sürecini inceleyen kapsamlı bir meta-analiz çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışma, ilişki doyumunun zaman içerisinde genel olarak azalma eğilimi gösterdiğini ortaya koymuştur.

Twenge vd. (2003) tarafından yürütülen kapsamlı bir meta-analiz çalışmasının bulguları, evlilik doyumu ile çocuk sayısı arasında düşük düzeyde, ancak istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, çocuk sayısındaki artışın evlilik doyumunu olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, Kowal vd. (2021) tarafından 33 farklı ülke ve bölgede, toplamda 7178 evli bireyin katılımıyla gerçekleştirilen çok uluslu bir araştırmada da çocuk sayısının evlilik doyumu üzerinde anlamlı ve negatif yönde bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, kültürel farklılıklara rağmen çocuk sayısının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin tutarlı bir biçimde olumsuz olduğunu göstermektedir. Türkiye bağlamında yapılan çalışmalar da bu doğrultuda benzer sonuçlar sunmaktadır. Örneğin, Doğan ve Sunal (2011) tarafından yürütülen araştırmada, evli bireylerin çocuk sayısı arttıkça ilişki doyumlarının anlamlı şekilde azaldığı saptanmıştır. Aynı şekilde, Osmanlı (2023) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada da çocuk sayısındaki artışın bireylerin evlilik doyumunda azalma eğilimine yol açtığı belirlenmiştir.

Doğan ve Sunal (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulgularına göre, eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin ilişki doyumlarının, daha düşük eğitim seviyesine sahip bireylere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, bireyin eğitim düzeyinin ilişki kalitesi üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, Yavuz'un (2015) yürüttüğü araştırmada da eğitim düzeyinin evlilik uyumu üzerindeki etkisi incelenmiş ve lisans ile lisansüstü eğitime sahip bireylerin evlilik uyumlarının, yalnızca ilkokul mezunu olan bireylerle karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Karney (2021) tarafından yürütülen literatür taraması çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu çalışma, yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin, düşük eğitim düzeyine sahip bireylere oranla hem daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduklarını hem de daha istikrarlı ve uzun ömürlü ilişkiler sürdürme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur.

Weidmann vd. (2017) tarafından yürütülen bir araştırmada, çiftlerin dışadönüklük düzeylerinin hem kadınlarda hem de erkeklerde ilişki doyumunu anlamlı bir şekilde yordamadığı bulunmuştur. Bu bulgu, dışadönüklüğün ilişki doyumu üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Benzer yönde sonuçlar, Donnellan vd. (2004) tarafından

gerçekleştirilen başka bir çalışmada da elde edilmiştir. Bu araştırmada, bireylerin dışadönüklük düzeylerinin ilişki kalitesiyle istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediği belirlenmiştir. Evli bireylerle gerçekleştirilen bir diğer çalışmada ise O'Meara ve South (2019), dışadönüklüğün evlilik doyumu üzerindeki etkisini incelemiş ve bu kişilik özelliğinin, evli bireylerin ilişki doyum düzeylerinde zamanla meydana gelen değişimlerle ilişkili olmadığını saptamıştır. Ayrıca, Malouff vd. (2010) tarafından yürütülen kapsamlı bir meta-analiz çalışmasında da benzer bulgulara ulaşılmıştır. Bu analiz, dışadönüklük kişilik özelliğinin genel olarak ilişki doyumuyla anlamlı bir ilişki içerisinde olmadığını ortaya koymuştur. Dyrenforth vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen uluslararası düzeydeki bir araştırmada, bireylerin hem kendilerinin hem de eşlerinin yeni deneyimlere açıklık düzeylerinin ilişki doyumu üzerindeki etkileri incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, bu kişilik özelliği Avustralya örneğinde ilişki doyumuyla negatif yönde anlamlı bir ilişki gösterirken, İngiltere örneğinde ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki sergilemiştir. Bu sonuçlar, yeni deneyimlere açıklık kişilik özelliğinin ilişki doyumu üzerindeki etkisinin kültürel bağlama bağlı olarak farklılık gösterebileceğini ve kişilik-ilişki etkileşimlerinin kültürel koşullarla şekillenebileceğini ortaya koymaktadır.

Watson vd. (2000) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, erkek bireylerin uyumluluk (agreeableness) kişilik özelliği ile kendi algıladıkları ilişki doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ancak aynı çalışmada, erkeklerin uyumluluk düzeylerinin partnerlerinin ilişki doyumlarıyla anlamlı bir ilişki göstermediği bulunmuştur. Bu durum, bireyin kendi kişilik özelliklerinin yalnızca kendi ilişki deneyimini etkileyebileceği, ancak partnerin doyumu üzerinde doğrudan bir etkisinin olmayabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, O'Meara ve South (2019) tarafından yürütülen başka bir çalışmada da uyumluluk kişilik özelliğinin bireylerin ilişki doyum düzeylerinde zaman içerisinde meydana gelen değişimlerle anlamlı bir ilişki içinde olmadığı saptanmıştır.

Kurt (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Ölçeği'nin gelişime açıklık, özdisiplin, dışadönüklük ve uyumluluk alt ölçeklerinden aldıkları puan düzeyi ile ilişki doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, üniversite öğrencilerinin gelişime açıklık düzeyi arttıkça ilişki doyumunun arttığı, özdisiplin düzeyi arttıkça ilişki doyumunun arttığı, uyumluluk düzeyi arttıkça ilişki doyumunun arttığı ve dışadönüklük düzeyi arttıkça ilişki doyumunun arttığı tespit edilmiştir. Nevrotiklik alt ölçeğine bakıldığında ise ilişki doyumu ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş olup, katılımcıların nevrotiklik puan düzeyi artış gösterdikçe ilişki doyumunun azalmakta olduğu tespit edilmiştir.

Örneklemini üniversite öğrencilerinin oluşturduğu farklı bir araştırmada ise Budak, (2011) araştırma katılımcılarının aşka ilişkin tutumları ve ilişki doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda beş faktörlü kişilik özelliklerinden dışadönük ve gelişime açık kişilik özelliklerine sahip bireylerin ilişki doyumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir Schaffhuser vd. (2014) tarafından gerçekleştirilen bir diğer çalışmada hem kadınlarda hem de erkeklerde nevrotik kişilik yapılanmasının ilişki doyumunu negatif yönde yordadığı, buna karşın özdisiplin ve uyumluluk özelliklerinin ilişki doyumunu pozitif yönde yordadığı saptanmıştır.

Karney ve Bradbury (1995) ve Donnellan vd. (2004) beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt boyutları olan alçak gönüllülük, güven, yumuşak huyluluk ve uysallığı içeren uyumluluk ile ilişki doyumu, evlilik istikrarı ve cinsel doyum gibi eş uyumunu etkileyen farklı ilişki sonuçları arasında pozitif korelasyonlar olduğunu belirtmiştir. Yurdakul (2019) araştırmaların dışadönük bireylerin başkalarına daha çabuk güvendiğini ve bu boyutta düşük puan alan bireylere göre başkalarında daha olumlu duygusal tepkiler uyandırdıklarını belirtmiştir. Ayrıca bu özelliklerin dışadönük bireylerin mutluluklarını etkilediği gibi eş uyumunu ve ilişki doyumunu olumlu bir şekilde etki etmesinin beklenilebilir bir sonuç olduğunu belirtmiştir.

Watson ve Clark'a (1984) göre nevrotik bireylerin, genellikle olumsuz duygulanım yaşaması, olumsuz olaylara karşı fazla duyarlı olması ve duygusal olarak dengeli olan bireylere göre daha az olumlu sosyal etkileşim içerisinde bulunması ilişki doyumuna negatif yönde etki etmesine neden olabilmektedir. John ve Srivastava (1999) beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt boyutlarından bir diğeri olan dışadönük kişilik yapılanması yüksek düzeyde olan bireylerin diğerleri ile etkileşimlerinde aktif, sosyal ve neşeli bir yapıda olma eğilimlerinin ilişki doyumuna pozitif yönde katkı sağlayabileceğini belirtmiştir. Malouff vd. (2010) ve Neyer ve Voigt (2004) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda beş faktörlü kişilik özelliklerinden gelişime açıklık kişilik özelliği ile ilişki doyumu arasındaki ilişkinin karmaşık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet ile ilişki doyumu arasındaki ilişki incelendiğinde, araştırma sonuçları kadınlar ve erkekler arasında ilişki doyumu açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini göstermektedir (Saticı ve Deniz, 2018).

II. BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma beş faktörlü kişilik özelliklerinin (dışa dönüklük, uyumluluk, öz denetim, olumsuz duygusallık, yeni deneyimlere açıklık) evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisinin incelendiği korelasyonel bir araştırmadır (Adu ve Miles, 2023; Büyüköztürk vd., 2012; Howitt ve Cramer, 2014). Korelasyonel araştırmalarda araştırmacı incelemek istediği değişkenler arasındaki ilişkilerin gücünü ve yönünü ilgi duyduğu örneklemde belirli bir zaman aralığında incelemeyi amaçlar. Bu çalışmada da benzer şekilde uyumluluk, olumsuz duygusallık, öz denetim, dışa dönüklük, yeni deneyimlere açıklık beş faktörlü kişilik özelliklerinin evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisinin gücü ve yönü araştırmanın gerçekleştirildiği yıl içerisinde araştırma örneklemine herhangi bir müdahalede bulunulmadan incelenmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenlerini uyumluluk, olumsuz duygusallık, öz denetim, dışa dönüklük, yeni deneyimlere açıklık beş faktörlü kişilik özellikleri ve bu özelliklerin boyutları (sosyalleşme, girişkenlik, enerji seviyesi, şefkat, saygın olma, güven, organizasyon, üretkenlik, sorumluluk, kaygı, depresyon, duygusal oynaklık, entelektüel merak, estetik duyarlılık, yaratıcı hayal gücü) oluştururken bağımlı değişkeni evli bireylerin ilişki doyum düzeyleri oluşturmaktadır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan ve internet erişimi olan tüm evli bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise veri toplama aracını gönüllü olarak cevaplandıran ve seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinden biri olan uygun örnekleme tekniğiyle seçilen 917 evli birey oluşturmuştur. Seçkisiz olmayan örnekleme tekniklerinde araştırmacı rastgele seçim kuralları kullanmaz ve evrendeki tüm bireylerin örnekleme seçilme olasılığı eşit değildir. Bu örnekleme teknikleri maliyet ve zaman açısından ekonomik olup örneklem seçiminde erişilebilirlik, kolaylık ve esneklik gibi faktörler ön planda olup araştırmacının araştırma sorusuna ve evrenin özelliklerine göre farklı kriterler kullanarak örneklemini oluşturmasına olanak sağlar (Adu ve Miles, 2023; Büyüköztürk vd., 2012; Howitt ve Cramer, 2014). Uygun örnekleme tekniğinde ise araştırmacı zaman, maliyet, ulaşılacak istenen evrendeki niteliklere sahip katılımcılara kolay erişilebilirlik gibi faktörleri dikkate

olarak araştırma örneklemini belirler (Adu ve Miles, 2023). Bu örnekleme tekniği nicel ve nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılır (Adu ve Miles, 2023; Howitt ve Cramer, 2014). Araştırmanın örneklemini 917 evli birey oluşturmaktadır. Evli bireylerin 593'ü kadın (%64,7) ve 324'ü (%35,3) erkektir. Evli bireylerin yaş aralığı 20 ile 75 arasında değişmektedir. Evli bireylerin yaş ortalaması 35,68'dir ($SS = 9,01$). Evli bireylerin 686'sı (%74,8) anlaşarak ve 231'i (%25,2) görücü usulü evlenmiştir. Evli bireylerin evlilik süresi 1 ay ile 672 ay arasında değişmekte olup ortalama evlilik süreleri 124,13 aydır ($SS = 117,62$). Evli bireylerin çocuk sayısı ise 0 ile 6 arasında değişmekte olup ortalama çocuk sayısı 1,45'tir ($SS = 1,14$). Evli bireyler çoğunlukla üniversite mezunu olup ($n = 470$; %51,3), maddi durumunu orta düzeyde ($n = 797$; %86,9) değerlendirmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Evli bireylerin evlilik süresi, çocuk sayısı, algılanan maddi durumu, evlenme biçimi, en son bitirdiği eğitim kademesi, yaşı ve cinsiyeti hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formundan yararlanılmıştır.

2.3.2. İlişki Değerlendirme Ölçeği

Evli bireylerin romantik ilişkilerinden sağladığı doyum düzeyini ölçmek amacıyla Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Değerlendirme Ölçeği (İDÖ) kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından ölçeğin faktör yapısı temel bileşenler analizi ile incelenmiştir. Gerçekleştirilen temel bileşenler analizi sonucunda ölçeğin öz değeri büyük tek faktörden oluştuğu ve toplam varyansın %46'sını açıkladığı bildirilmiştir. Hendrick (1988) tarafından bildirilen madde faktör yük değerleri ise 0,49 ile 0,88 arasında değişmektedir. Ölçeğin güvenirlik analizlerinde ise madde toplam korelasyon değeri ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmış ve araştırmacı tarafından madde faktör yük değerlerinin 0,57 ile 0,76 arasında değiştiği ve alfa iç tutarlılık katsayısının 0,86 olduğu bildirilmiştir. Ölçeğin Türkçe diline uyarlaması Curun (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Curun (2001) tarafından romantik ilişkisi olan bireylerle gerçekleştirilen çalışma sonucunda ölçeğin Türkçe formunun Hendrick (1988) tarafından bildirilen faktör yapısıyla benzer olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda Curun (2001) tarafından ölçeğin alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0,86 olarak bildirilmiştir. Katılımcılar her bir ölçek maddesini yedili bir derecelendirme ölçeği kullanarak değerlendirmektedir. Ölçekte dördüncü ve yedinci maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçekten

alınabilecek puanlar 7 ile 49 arasında değişmektedir. Yüksek puanlar yüksek ilişki doyumuna işaret etmektedir. Bu araştırmada İDÖ'nün alfa güvenirlik katsayısı 0,89 olarak hesaplanmış olup maddeler arasında yüksek düzeyde iç tutarlılığa işaret etmektedir (Yockey, 2023).

2.3.3. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği-2

Evli bireylerin beş faktörlü kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Soto ve John (2017b) tarafından geliştirilen Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği-2 (BFKÖ-2) kullanılmıştır. Soto ve John (2017b) tarafından gerçekleştirilen çok kapsamlı bir çalışma sonucunda her biri 12 maddeli beş alt boyut olmak üzere toplam 60 maddeden oluşan bir ölçek geliştirilmiştir. Bu alt boyutlar sırasıyla dışa dönüklük, uyumluluk, öz denetim, olumsuz duygusallık, yeni deneyimlere açıklık olarak belirlenmiştir. Dışa dönüklük alt boyutunun kendi içerisinde her biri dört maddeden oluşan sosyalleşme, girişkenlik, enerji seviyesi alt bileşenleri, uyumluluk alt boyutunun kendi içerisinde her biri dört maddeden oluşan şefkat, saygın olma, güven alt bileşenleri, öz denetim alt boyutunun kendi içerisinde her biri dört maddeden oluşan organizasyon, üretkenlik, sorumluluk alt bileşenleri, olumsuz duygusallık alt boyutunun kendi içerisinde her biri dört maddeden oluşan kaygı, depresyon, duygusal oynaklık alt bileşenleri, yeni deneyimlere açıklık alt boyutunun kendi içerisinde her biri dört maddeden oluşan entelektüel merak, estetik duyarlılık, yaratıcı hayal gücü alt bileşenleri bulunmaktadır. Cevaplama yanlılığını önlemek amacıyla Soto ve John (2017b) tarafından her bir alt ölçekteki maddelerin yarısı tersten kodlanacak şekilde maddeler oluşturulmuştur.

Ölçeğin Türkçe diline tercümesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Cemalcılar vd. (2021) tarafından gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen temel bileşenler analizi sonucunda Cemalcılar vd. (2021) ölçek maddelerinin toplam varyansın %44,75'ini açıkladığını bulmuştur. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları 60 maddenin 59'unun istenilen faktörlere daha güçlü bir şekilde yüklendiğini ve 60 maddenin 56'sının istenilen faktörde 0,40 ve üstünde değere sahip olduğunu göstermiştir. Soto ve John (2017b) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın üçüncü örneklemini kullanılarak Cemalcılar vd. (2021) öğrenci örneklemini ile gerçekleştirdikleri benzerlik katsayısı analizi sonucunda ise 0,93 ile 0,96 arasında değişen benzerlik katsayılarına ulaşmıştır. Cemalcılar vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi sonuçları da her bir alt boyutun kendi içerisinde üç faktörlü yapısını doğrulamıştır. Cemalcılar vd. (2021) tarafından yetişkin bir toplum örnekleminde alt bileşenlerinin alfa güvenirlik katsayıları kaygı için 0,20, depresyon için 0,56, duygusal oynaklık için 0,40, güven için 0,49, saygın olma için 0,52, şefkat için 0,56, enerji seviyesi için 0,36, girişkenlik için 0,40,

sosyalleşme için 0,48, organizasyon için 0,62, üretkenlik için 0,51, sorumluluk için 0,48, entelektüel merak için 0,33, estetik duyarlılık için 0,50 ve yaratıcı hayal gücü için 0,51'dir. Ölçek alt boyutlarının alfa güvenirlik katsayıları ise yeni deneyimlere açıklık için 0,64, öz denetim için 0,75, dışa dönüklük için 0,68, uyumluluk için 0,78, olumsuz duygusallık için 0,63 olarak hesaplanmıştır.

Ölçek alt boyut bileşenlerinin ve ölçek alt boyutlarının bu çalışmada hesaplanan alfa güvenirlik katsayıları ve ölçekten örnek maddeler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Ölçeği-2 Güvenirlik Analizi Sonuçları ve Örnek Maddeler

	α	Örnek Madde
		Kendimi biri olarak görüyorum.
Dışa dönüklük	0,76	
Sosyalleşme	0,60	Dışadönük, sosyal
Girişkenlik	0,51	Atılgan, girişken
Enerji seviyesi	0,55	Enerji dolu
Uyumluluk	0,80	
Şefkat	0,59	Şefkatli, yumuşak kalpli
Saygın olma	0,64	Saygılı, başkalarına saygılı davranan
Güven	0,52	Başkalarının iyi niyetinden şüphe eden (ters madde)
Öz denetim	0,83	
Organizasyon	0,74	Sistemli, her şeyin düzenli olmasını seven
Üretkenlik	0,61	Verimli, iş bitiren
Sorumluluk	0,59	Güvenilir, istikrarlı
Olumsuz duygusallık	0,75	
Kaygı	0,29	Gergin olabilen
Depresyon	0,63	Sıkça üzgün hisseden
Duygusal oynaklık	0,53	Dakikası dakikasına uymayan, ruh hali inişli çıkışlı
Yeni deneyimlere açıklık	0,75	
Entelektüel merak	0,31	Farklı birçok şeye merak duyan
Estetik duyarlılık	0,64	Sanat, müzik ya da edebiyatla çok ilgili
Yaratıcı hayal gücü	0,66	Özgün, yeni fikirler üreten

Tablo 1'de görüldüğü gibi dışadönüklük alt boyut bileşenlerinin alfa güvenirliği 0,51 ile 0,60 arasında değişirken, uyumluluk alt boyut bileşenlerinin alfa güvenirliği 0,52 ile 0,64 arasında, öz denetim alt boyut bileşenlerinin alfa güvenirliği 0,59 ile 0,74 arasında, olumsuz duygusallık alt boyut bileşenlerinin alfa güvenirliği 0,29 ile 0,63 arasında ve yeni deneyimlere açıklık alt boyut bileşenlerinin alfa güvenirliği 0,31 ile 0,66 arasında değişmektedir. Ayrıca dışadönüklük alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı 0,76 iken, uyumluluk alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı 0,80, öz denetim alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı 0,83, olumsuz

duygusallık alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı 0,75 ve yeni deneyimlere açıklık alt boyutunun alfa güvenirlik katsayısı 0,75'tir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya konu olan veriler Ekim 2023-Aralık 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Veriler toplanmadan önce gerekli etik izinler Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulundan alınmıştır. Veri toplama aracı evli bireylere uygulanmadan önce 20 farklı evli bireye pilot çalışma kapsamında yüz yüze uygulanmış ve tüm evli bireyler veri toplama aracındaki maddelerin açık ve anlaşılır olduğunu bildirmiştir. Araştırma evli bireylere farklı sosyal medya platformlarından duyurulmuş ve gönüllü evli bireylerden Google Formlarda yer alan veri toplama aracını cevaplamaları istenmiştir. Araştırma etik ilkeleri doğrultusunda geri çekilme hakkı, gizlilik, gönüllülük ve araştırma amacı hakkında gerekli bilgilendirmeler tüm evli bireylere veri toplama aracını cevaplamadan önce yapılmış ve bilgilendirilmiş onamları alınmıştır. Tüm evli bireyler araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 26 programında yapılmıştır. Tabachnick ve Fidell'in (2012) önerileri doğrultusunda veri analizi gerçekleştirilmeden önce verilerin doğruluğu, kayıp değerler, aykırı değerler ve analizlerin varsayımları incelenmiştir. Verilerin doğruluğunu incelemek amacıyla demografik sorulara İDÖ ve BFKÖ-2 maddelerine verilen cevapların frekans dağılımları, maksimum ve minimum değerleri incelenmiş ve tüm değişkenlerin beklenen değer aralığında olduğu belirlenmiştir. Veriler Google Formlarda toplanırken her bir demografik maddenin, İDÖ ve BFKÖ-2 maddelerinin cevaplaması zorunlu tutulduğundan veri setinde kayıp değere rastlanmamıştır. Tek değişkenli aykırı değerlerin tespit edilmesinde z puanı yöntemi, çok değişkenli aykırı değerlerin tespit edilmesinde ise Mahalanobis Uzaklığı kullanılmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2012) göre herhangi bir katılımcının z puanı değerinin $\pm 3,29$ aralığı dışında olması tek değişkenli aykırı değer olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan herhangi bir katılımcının Mahalanobis Uzaklık puanının $p < 0,001$ anlamlılık düzeyinde bir değere sahip olması çok değişkenli aykırı değer olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda İDÖ'den altı, dışadönüklük ölçeğinden üç, şefkat ölçeğinden beş, saygın olma ölçeğinden bir, güven ölçeğinden üç, organizasyon ölçeğinden dört, üretkenlik ölçeğinden bir, sorumluluk ölçeğinden bir, merak ölçeğinden bir tek değişkenli aykırı değer tespit edilerek veri setinden çıkarılmıştır. Ayrıca çok değişkenli aykırı değerlerin incelenmesi sonucunda ise 13

çok değişkenli aykırı değer tespit edilerek veri setinden çıkarılmıştır. Sonuç olarak veriler ilk olarak 955 evli bireyden toplanmasına rağmen analizler 917 evli bireyin verisiyle gerçekleştirilmiştir.

Evli bireylerin cinsiyeti ve evlilik biçimine göre ilişki doyumu puanlarındaki farklılıkları incelemek amacıyla bağımsız gruplar için *t*-testi; evlilik süresi ve çocuk sayısının evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisini incelemek amacıyla Pearson Momentler çarpımı korelasyon analizi; maddi durum ve eğitim düzeyine göre ilişki doyumu puanlarındaki farklılıkları incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Evli bireylerde dışa dönüklük, uyumluluk, öz denetim, olumsuz duygusallık, yeni deneyimlere açıklık beş faktörlü kişilik özelliklerinin ve sosyalleşme, girişkenlik, enerji seviyesi, şefkat, saygın olma, güven, organizasyon, üretkenlik, sorumluluk, kaygı, depresyon, duygusal oynaklık, entelektüel merak, estetik duyarlılık, yaratıcı hayal gücü beş faktörlü kişilik özellikleri bileşenlerinin ilişki doyumu ile ilişkisini incelemek amacıyla Pearson Momentler çarpımı korelasyon analizi kullanılmıştır. Evli bireylerde beş faktörlü kişilik özellikleri ve beş faktörlü kişilik özellikleri bileşenlerinden hangilerinin ilişki doyumunun yordayıcısı olduğunu belirleyebilmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Korelasyon katsayıları ve açıklanan varyans oranının yorumlanmasında Cohen (1992) etki büyüklüğü sınıflandırması kullanılmıştır. Uygun olan analizlerde normallik, doğrusallık, varyansların homojenliği, eş varyanslılık ve çoklu doğrusallık varsayımları incelenmiş ve bu varsayımların karşılandığı belirlenmiştir (Field, 2014; Hair vd., 2018; Tabachnick ve Fidell, 2012). Tüm analizlerde Tip I hata payı $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

III. BÖLÜM

3. BULGULAR

Tablo 2’de evli bireylerin cinsiyetine göre ilişki doyumu puan ortalamaları, standart sapma değerleri ve yapılan bağımsız gruplar için *t*-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2. Evli Bireylerin Cinsiyetine Göre İlişki Doyumu Bağımsız Gruplar İçin *t*-testi Sonuçları

	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Kadın	593	39,72	8,38	915	-1,32	0,187
Erkek	324	40,46	7,79			

Tablo 2’de görüldüğü gibi yapılan bağımsız gruplar için *t*-testi sonucunda evli bireylerin cinsiyetine göre ilişki doyumu puan ortalamalarında ($t(915) = -1,32, p > 0,05$) anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3’te evli bireylerin evlilik şekline göre ilişki doyumu puan ortalamaları, standart sapma değerleri ve yapılan bağımsız gruplar için *t*-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. Evli Bireylerin Evlilik Şekline Göre İlişki Doyumu Bağımsız Gruplar İçin *t*-testi Sonuçları

	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Anlaşarak	686	40,99	7,73	358,42	6,21	0,001***
Görücü usulü	231	36,98	8,75			

Not. $p < 0,001$ ***.

Tablo 3’te görüldüğü gibi yapılan bağımsız gruplar için *t*-testi sonucunda evli bireylerin evlilik şekline göre ilişki doyumu puan ortalamalarında ($t(358,42) = 6,21, p < 0,001$) anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Tablo 2’de görüldüğü gibi anlaşarak evlenen bireylerin ilişki doyum toplam puan ortalamaları (*Ort.* = 40,99) görücü usulüyle evlenen bireylerin ilişki doyumu toplam puan ortalamalarından (*Ort.* = 36,98) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Diğer bir ifadeyle anlaşarak evlenen bireylerin ilişki doyum düzeyleri görücü usulüyle evlenen bireylerin ilişki doyum düzeylerinden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 4’te evli bireylerde evlilik süresinin ilişki doyumu puanlarıyla ilişkisinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Evli Bireylerde Evlilik Süresinin İlişki Doyumu Puanlarıyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2
1. İlişki Doyumu		
2. Evlilik Süresi	-0,13***	
Ortalama	39,98	124,13
Standart Sapma	8,18	117,62

Not. $p < 0,001$ ***.

Tablo 4'te görüldüğü gibi evli bireylerde ilişki doyumu puanları evlilik süresi ($r = -0,13$) ile düşük düzeyde negatif yönde ilişkilidir. Diğer bir ifadeyle evli bireylerde evlilik süresi arttıkça ilişki doyumu puanları azalma eğilimindedir.

Tablo 5'te evli bireylerde çocuk sayısının ilişki doyumu puanlarıyla ilişkisinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Evli Bireylerde Çocuk Sayısının İlişki Doyumu Puanlarıyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2
1. İlişki Doyumu		
2. Çocuk Sayısı	-0,12***	
Ortalama	39,98	1,45
Standart Sapma	8,18	1,14

Not. $p < .001$ ***.

Tablo 5'te görüldüğü gibi evli bireylerde ilişki doyumu puanları çocuk sayısı ($r = -0,12$) ile düşük düzeyde negatif yönde ilişkilidir. Diğer bir ifadeyle evli bireylerde çocuk sayısı arttıkça ilişki doyumu puanları azalma eğilimindedir.

Tablo 6'da evli bireylerin maddi durumuna göre ilişki doyumu puan ortalamaları, standart sapma değerleri ve yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 6. Evli Bireylerin Maddi Durumuna Göre İlişki Doyumu Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>sd₁, sd₂</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
1. Düşük	58	37,62	9,33	2, 914	2,89	0,056
2. Orta Düzey	797	40,08	8,12			
3. Yüksek	62	40,92	7,50			

Tablo 6'da görüldüğü gibi yapılan tek yönlü ANOVA analizleri sonucunda evli bireylerin algılanan maddi durumuna göre ilişki doyumu ($F(2, 914) = 2,89, p > 0,05$) toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Tablo 7’de evli bireylerin eğitim düzeyine göre ilişki doyumu puan ortalamaları, standart sapma değerleri ve yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 7. Evli Bireylerin Eğitim Düzeyine Göre İlişki Doyumu Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>SS</i>	<i>sd₁, sd₂</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	İşlem Sonrası
1. İlkokul mezunu	66	38,11	9,21	5, 911	2,79	0,016*	2-5
2. Ortaokul mezunu	42	36,60	9,68				
3. Lise mezunu	168	39,64	8,37				
4. Yüksekokul mezunu	111	40,44	7,74				
5. Üniversite mezunu	470	40,58	7,82				
6. Lisansüstü mezunu	60	39,85	8,28				

Not. $p < 0,05^*$.

Tablo 7’de görüldüğü gibi yapılan tek yönlü ANOVA analizleri sonucunda evli bireylerin eğitim düzeyine göre ilişki doyumu ($F(5, 911) = 2,79, p < 0,05$) toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Farklılığının kaynağını belirleyebilmek amacıyla işlem sonrası Tukey HSD testi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen işlem sonrası Tukey HSD testi sonucunda üniversite mezunu olan evli bireylerin ilişki doyumu toplam puan ortalamalarının ($Ort. = 40,58$) ortaokul mezunu olan evli bireylerin ilişki doyumu toplam puan ortalamalarından ($Ort. = 36,60$) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer eğitim düzeyleri arasında ilişki doyumu toplam puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 8’de evli bireylerde evlilik süresinin ilişki doyumu puanlarıyla ilişkisinin yönünü ve gücünü belirlemek amacıyla yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Evli Bireylerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin İlişki Doyumu Puanlarıyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6
1. İlişki Doyumu						
2. Dışa Dönüklük	0,21					
3. Uyumluluk	0,23	0,33				
4. Öz Denetim	0,23	0,40	0,57			
5. Olumsuz Duygusallık	-0,23	-0,42	-0,45	-0,39		
6. Yeni Deneyimlere Açıklık	0,20	0,48	0,42	0,37	-0,33	
Ortalama	39,98	43,01	49,47	48,55	32,13	43,94
Standart Sapma	8,18	7,55	7,10	7,82	7,66	7,36
Minimum	11,00	20,00	25,00	24,00	14,00	20,00
Maksimum	49,00	60,00	60,00	60,00	55,00	60,00

Not. Tüm korelasyon değerleri en az $p < 0,001$ düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 8’de görüldüğü gibi evli bireylerde ilişki doyumu puanları dışa dönüklük ($r = 0,21$), uyumluluk ($r = 0,23$), öz denetim ($r = 0,23$) ve yeni deneyimlere açıklık ($r = 0,20$) ile düşük düzeyde pozitif yönde ilişkiliyken olumsuz duygusallık ($r = -0,23$) ile düşük düzeyde negatif yönde ilişkilidir.

Tablo 9’da evli bireylerde dışa dönüklük, uyumluluk, öz denetim, olumsuz duygusallık ve yeni deneyimlere açıklık beş faktörlü kişilik özelliklerinin ilişki doyumunu yordama düzeyi ve ilişki doyumunu yordayan beş faktörlü kişilik özelliklerini tespit edebilmek amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizi model özet değerleri görülmektedir. Tablo 10’da ise regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 9. İlişki Doyumu Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Değişim İstatistikleri

Model	R	R^2	Düz R^2	SH $Tah.$	F	sd_1	sd_2	p
İlişki Doyumu	0,30	0,09	0,08	7,83	17,70	5	911	0,001***

Not. $p < 0,001$ ***.

Tablo 10. İlişki Doyumunu Yordayan Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

	B	Sh	β	t	p	sr
Sabit	28,23	3,42		8,26	0,001***	
Dışa Dönüklük	0,07	0,04	0,07	1,77	0,077	0,06
Uyumluluk	0,09	0,05	0,08	1,96	0,050	0,06
Öz Denetim	0,09	0,04	0,08	2,08	0,038*	0,07
Olumsuz Duygusallık	-0,11	0,04	-0,11	-2,80	0,005**	-0,09
Yeni Deneyimlere Açıklık	0,07	0,04	0,07	1,75	0,088	0,06

Not. $p < 0,05$ *, $p < 0,01$ **, $p < 0,001$ ***.

Evli bireylerde ilişki doyumunu yordayan beş faktörlü kişilik özelliklerini belirleyebilmek amacıyla oluşturulan modelin anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(5, 911) = 17,70$, $p < 0,001$, $\Delta R^2 = 0,09$). Beş faktörlü kişilik özellikleri bir bütün olarak evli bireylerin ilişki doyumu puanlarındaki değişimin yaklaşık olarak %9'unu açıklamaktadır. Beş faktörlü kişilik özellikleri ile oluşturulan regresyon modeli düşük düzeyde etki büyüklüğüne sahiptir. Tablo 10’da görüldüğü evli bireylerde dışadönüklük ($\beta = 0,07$, $t(911) = 1,77$, $p > 0,05$), uyumluluk ($\beta = 0,08$, $t(911) = 1,96$, $p > 0,05$) ve yeni deneyimlere açıklık ($\beta = 0,07$, $t(911) = 1,75$, $p > 0,05$) ilişki doyumu puanlarının anlamlı bir yordayıcısı değildir. Diğer taraftan öz denetim ($\beta = 0,08$, $t(911) = 2,08$, $p < 0,05$) ilişki doyumu puanlarının pozitif anlamlı bir yordayıcısı iken olumsuz duygusallık ($\beta = -0,11$, $t(911) = -2,80$, $p < 0,01$) ilişki doyumu puanlarının negatif anlamlı bir yordayıcısıdır. Diğer bir ifadeyle bu örnekte öz denetim beş faktörlü kişilik

özelliklerini yüksek düzeyde, olumsuz duygusallık beş faktörlü kişilik özelliklerini düşük düzeyde sergileyen evli bireylerin ilişki doyumu yüksektir.

Tablo 11’de evli bireylerde beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt bileşenleri olan sosyalleşme, girişkenlik, enerji seviyesi, şefkat, saygın olma, güven, organizasyon, üretkenlik, sorumluluk, kaygı, depresyon, duygusal oynaklık, entelektüel merak, estetik duyarlılık, yaratıcı hayal gücünün ilişki doyumuyla ilişkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 11. Evli Bireylerde Beş Faktörlü Kişilik Özelliklerinin Alt Bileşenlerinin İlişki Doyumuyla İlişkisini Belirlemeye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Minimum	Maksimum	Ort.	SS	İlişki Doyumu
					<i>r</i>
1. İlişki doyumu	11,00	49,00	39,98	8,18	
2. Sosyalleşme	4,00	20,00	13,97	3,29	0,10**
3. Girişkenlik	5,00	20,00	14,97	2,98	0,17***
4. Enerji seviyesi	4,00	20,00	14,06	3,10	0,23***
5. Şefkat	9,00	20,00	17,41	2,72	0,26***
6. Saygın olma	9,00	20,00	16,90	2,85	0,16***
7. Güven	6,00	20,00	15,15	2,91	0,16***
8. Organizasyon	5,00	20,00	16,16	3,41	0,17***
9. Üretkenlik	6,00	20,00	15,91	3,05	0,20***
10. Sorumluluk	7,00	20,00	16,48	2,77	0,20***
11. Kaygı	5,00	20,00	12,51	2,78	-0,08*
12. Depresyon	4,00	20,00	9,38	3,28	-0,33***
13. Duygusal oynaklık	4,00	20,00	10,24	3,30	-0,13***
14. Entelektüel merak	6,00	20,00	14,50	2,66	0,15***
15. Estetik duyarlılık	4,00	20,00	13,66	3,57	0,09**
16. Yaratıcı hayal gücü	7,00	20,00	15,77	3,15	0,24***

Not. $p < 0,05^*$, $p < 0,01^{**}$, $p < 0,001^{***}$.

Tablo 11’de görüldüğü gibi evli bireylerde ilişki doyumu puanları sosyalleşme ($r = 0,10$), girişkenlik ($r = 0,17$), enerji seviyesi ($r = 0,23$), şefkat ($r = 0,26$), saygın olma ($r = 0,16$), güven ($r = 0,16$), organizasyon ($r = 0,17$), üretkenlik ($r = 0,20$), sorumluluk ($r = 0,20$), entelektüel merak ($r = 0,15$), estetik duyarlılık ($r = 0,09$), yaratıcı hayal gücü ($r = 0,24$) beş faktörlü kişilik özellikleri alt bileşenleri ile düşük düzeyde pozitif yönde, kaygı ($r = -0,08$) ve duygusal oynaklık ($r = -0,13$) beş faktörlü kişilik özellikleri alt bileşenleri ile düşük düzeyde negatif yönde ve depresyon ($r = -0,33$) ile orta düzeyde negatif yönde ilişkilidir.

Tablo 12’de evli bireylerde beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt bileşenleri olan sosyalleşme, girişkenlik, enerji seviyesi, şefkat, saygın olma, güven, organizasyon, üretkenlik, sorumluluk, kaygı, depresyon, duygusal oynaklık, entelektüel merak, estetik duyarlılık, yaratıcı

hayal gücünün ilişki doyumunu yordama düzeyi ve ilişki doyumunu yordayan beş faktörlü kişilik özellikleri alt bileşenlerini tespit edebilmek amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizi model özet değerleri görülmektedir. Tablo 13'te ise regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 12. İlişki Doyumu Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Model Özet Değerleri

Model	<i>R</i>	<i>R</i> ²	Düz <i>R</i> ²	$\frac{SH}{Tah.}$	<i>F</i>	<i>sd</i> ₁	<i>sd</i> ₂	<i>p</i>
İlişki Doyumu	0,41	0,17	0,15	7,53	11,92	15	901	0,001***

Not. *p* < 0,001***.

Tablo 13. İlişki Doyumunu Yordayan Beş Faktörlü Kişilik Özellikleri Alt Bileşenlerini Belirlemeye Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

	<i>B</i>	<i>Sh</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>sr</i>
Sabit	34,44	3,41		10,09	0,001***	
1. Sosyalleşme	-0,19	0,09	-0,08	-2,00	0,046*	-0,06
2. Girişkenlik	-0,13	0,12	-0,05	-1,10	0,272	-0,03
3. Enerji seviyesi	0,27	0,10	0,10	2,56	0,011*	0,08
4. Şefkat	0,45	0,13	0,15	3,52	0,001***	0,11
5. Saygın olma	-0,26	0,13	-0,09	-2,04	0,042*	-0,06
6. Güven	0,03	0,11	0,01	0,26	0,795	0,01
7. Organizasyon	0,19	0,10	0,08	1,93	0,054	0,06
8. Üretkenlik	0,00	0,12	0,00	0,02	0,986	0,00
9. Sorumluluk	-0,03	0,14	-0,01	-0,23	0,822	-0,01
10. Kaygı	0,08	0,11	0,03	0,78	0,435	0,02
11. Depresyon	-0,85	0,11	-0,34	-7,82	0,001***	-0,24
12. Duygusal oynaklık	0,29	0,10	0,12	2,84	0,005**	0,09
13. Entelektüel merak	0,03	0,12	0,01	0,22	0,828	0,01
14. Estetik duyarlılık	-0,07	0,08	-0,03	-0,89	0,372	-0,03
15. Yaratıcı hayal gücü	0,28	0,11	0,11	2,57	0,010*	0,08

Not. *p* < 0,05*, *p* < 0,01**, *p* < 0,001***.

Evli bireylerde ilişki doyumunu yordayan beş faktörlü kişilik özellikleri alt bileşenlerini belirleyebilmek amacıyla oluşturulan modelin anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(15, 901) = 11,92, p < 0,001, \Delta R^2 = 0,17$). Beş faktörlü kişilik özellikleri alt bileşenleri bir bütün olarak evli bireylerin ilişki doyumu puanlarındaki değişimin yaklaşık olarak %17'sini açıklamaktadır. Beş faktörlü kişilik özellikleri alt bileşenleri ile oluşturulan regresyon modeli orta düzeyde etki büyüklüğüne sahiptir. Tablo 13'te görüldüğü evli bireylerde girişkenlik ($\beta = -0,05, t(901) = -1,10, p > 0,05$), güven ($\beta = 0,01, t(901) = 0,26, p > 0,05$), organizasyon ($\beta = 0,08, t(901) = 1,93, p > 0,05$), üretkenlik ($\beta = 0,00, t(901) = 0,02, p > 0,05$), sorumluluk ($\beta = -0,01, t(901) = -0,23, p > 0,05$), kaygı ($\beta = 0,03, t(901) = 0,78, p > 0,05$), entelektüel merak ($\beta = 0,01, t(901) = 0,22, p > 0,05$) ve estetik duyarlılık ($\beta = -0,03, t(901) = -0,89, p > 0,05$) ilişki doyumu

puanlarının anlamlı bir yordayıcısı değildir. Diğer taraftan enerji seviyesi ($\beta = 0,10$, $t(901) = 2,56$, $p < 0,05$), şefkat ($\beta = 0,15$, $t(901) = 3,52$, $p < 0,001$), duygusal oynaklık ($\beta = 0,12$, $t(901) = 2,84$, $p < 0,01$) ve yaratıcı hayal gücü ($\beta = 0,11$, $t(901) = 2,57$, $p < 0,05$) ilişki doyumu puanlarının pozitif anlamlı bir yordayıcısı iken sosyalleşme ($\beta = -0,08$, $t(901) = -2,00$, $p < 0,05$), saygın olma ($\beta = -0,09$, $t(901) = -2,04$, $p < 0,05$) ve depresyon ($\beta = -0,34$, $t(901) = -7,82$, $p < 0,001$) ilişki doyumu puanlarının negatif anlamlı bir yordayıcısıdır. Diğer bir ifadeyle bu örnekleme az sosyal, enerji seviyesi, şefkat düzeyi, yaratıcı hayal gücü ve duygusal oynaklığı yüksek, saygın olma ve depresyon kişilik özellikleri düşük olan evli bireylerin ilişki doyumu yüksektir.



IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada sosyodemografik faktörler, beş faktörlü kişilik özellikleri ve beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt bileşenlerinin evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyete göre ilişki doyumunun anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu bulgular farklı örneklerde gerçekleştirilen ve ilişki doyumunun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğine işaret eden araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Aktaş, 2025; Çoban, 2021; Satıcı ve Deniz, 2018). Çoban (2021) tarafından romantik ilişkisi olan yetişkin bireylerle gerçekleştirilen araştırma sonucunda cinsiyete göre ilişki doyumunun anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Aktaş (2025) evli bireylerle gerçekleştirdiği araştırma sonucunda cinsiyete göre ilişki doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını bulmuştur. Satıcı ve Deniz (2018) gerçekleştirdiği meta analiz çalışmasında cinsiyete göre romantik ilişki doyumunun anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Son yıllarda gerçekleştirilen bir meta analiz ve ikincil veri analizi çalışması da Whisman ve Balzert (2024) yakın ilişkilerde ilişki doyumunda cinsiyet farklılıklarındaki değişimleri incelemiştir. Bu araştırma sonucunda kadınların ilişki doyumunun erkeklere kıyasla daha fazla farklılık gösterdiğini ve ilişki doyumunun özellikle düşük düzeyde ilişki doyumu gösteren bireylerde daha fazla farklılık gösterdiğini bulmuştur. Kadınların ve erkeklerin ilişki doyumunun birbirine benzer olması bu araştırmada her iki cinsiyetin de ilişkilerinde beklenti ve deneyimlerinin benzer olduğunu göstermektedir. Türk toplumunda geleneksel cinsiyet rollerinin zamanla değişmesi ve bunun sonucu olarak eşler arasında daha eşitlikçi ilişkiler kurulması evli kadınların ve erkeklerin ilişkiden beklentilerini ve deneyimlerini benzer hale getirmiş olabilir. Hyde'nin (2005, 2014) cinsiyet benzerlikleri hipotezine göre kadınlar ve erkekler bilişsel beceriler, kişilik özellikleri, sosyal davranışlar, iyi oluş ve psikopatoloji gibi çok sayıda psikolojik nitelikte birbirine benzerlik göstermektedir. İlişki doyumu da bu psikolojik özelliklerden biri olabilir.

Bu araştırmada anlaşılarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenen bireylerden ilişki doyumunun anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular daha önce gerçekleştirilen ve anlaşılarak ya da flört yoluyla evlenen bireylerin ilişki doyumunun görücü usulü evlenen bireylerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir (Çimen, 2007; Toksöz ve Kolburan, 2018). Örneğin, Çimen (2007) görücü usulü ve anlaşılarak evlenen bireyleri karşılaştırdığı araştırmasında anlaşılarak evlenen bireylerin ilişki doyumunun görücü

usulü evlenen bireylerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu bulmuştur. Toksöz ve Kolburan (2018) tarafından evli bireylerle gerçekleştirilen başka bir araştırmada anlaşılarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenen bireylerden anlamlı bir şekilde yüksek ilişki doyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Bu araştırmada anlaşılarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenen bireylerden daha yüksek ilişki doyumuna sahip olması aralarında önceden duygusal bağ kurmaları ve bu süreçte kişisel tercihlerinin uyumlarının farkına varmaları, beklentilerini netleştirmeleri, iletişim alışkanlıklarının farkına varmaları, uyumsuzluklarını önceden fark etmeleri ya da sosyal ve ailesel destek faktörleriyle ilişkili olabilir. Gerçekleştirilen araştırmalar mutlu evliliğe sahip bireylerin birbirlerinin değerlerini, beklentilerini ve yaşam tarzlarını keşfederek sağlam bir temel üstüne ilişkilerini inşa ettiklerini göstermektedir (Bachand ve Caron, 2001; Fatima ve Ajmal, 2012; Määttä ve Uusiautti, 2012; Marks vd., 2008). Anlaşılarak evlenen çiftler evlilik öncesi birbirini tanıma ve duygusal bağ fırsatı bularak birbirlerinin değerlerini, yaşam tarzlarını keşfedebilir ve bu durum ilişki doyumlarını olumlu yönde etkileyebilir. Diğer taraftan anlaşılarak evlenen çiftler flört döneminde geliştirdikleri iletişim alışkanlıklarını sorun çözme becerileri ve çatışma çözme becerilerini evlilik hayatında da devam ettirebilir ve böylece ilişki doyumunu olumsuz etkileyebilecek çatışmalardan kaçınabilir. Bunlara ek olarak anlaşılarak evlenen bireyler kendi tercihlerine dayalı olarak eş seçimlerini yaptıklarından karakterlerine, ilgi alanlarına ve yaşam hedeflerine daha uyumlu olabilecek bireyleri seçebilir ve bu nedenle ilişki doyumları daha yüksek olabilir (Fatima ve Ajmal, 2012).

Bu araştırmada evli bireylerin evlilik süresi arttıkça ilişki doyumunun azalma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Bu bulgular daha önce yurt içinde ve yurt dışında gerçekleştirilen çalışmaları destekler niteliktedir (Bühler vd., 2021; Kaya, 2024). Kaya (2024) tarafından gerçekleştirilen ulusal bir araştırmada evlilik süresinin ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bühler vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen ve ilişki doyumunun yaşam boyu gelişimini inceleyen bir meta analiz çalışmasında da ilişki doyumunun zamanla düşme eğiliminde olduğu ve en belirgin düşüşlerin genç yetişkinlik yıllarında ve ilişkinin ilk yıllarında olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmacılar ayrıca genel ortalama ilişki doyumunun 20'li yaşlardan 40'lı yaşlara kadar azaldığını, yaklaşık olarak 40 yaşında en düşük seviyeye ulaştığını ve sonrasında 65 yaşına kadar artma eğiliminde olduğunu, 65 yaşından sonra ise tekrar azalma eğilimine girdiğini bulmuştur. Araştırmalar zaman içinde eşlerin birbirine alıştığını ve ilişkinin ilk zamanlarındaki heyecan ve yenilik duygusunun azaldığını ve ilişkide monotonluğun artma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Fincham ve Beach, 2006; Righetti vd., 2022). Ayrıca evlilik sürecinde çiftler çocuk sahibi olma, kariyer değişiklikleri,

ekonomik zorluklar, eşin ailesine uyum sağlama gibi çeşitli zorluklar ve gelişim görevlerini yerine getirirler. Araştırmalar çocuk sahibi olma, anne-baba olma gibi gelişim görevlerinin ilişki doyumunda düşüşlerle pozitif yönde bağlantılı olduğunu göstermektedir (Lawrence vd., 2008; Twenge vd., 2003). Bu değişimler ilişkide stresi artırabilir ve eşlerin birbirine ayırdığı zamanı ve enerjiyi azaltabilir. Sonuç olarak zaman içerisinde ilişkide monotonluğun artması ve yaşam döngüsünde meydana gelen stres verici değişimler evli bireylerin ilişki doyumunu azaltabilir.

Bu çalışmada evli bireylerin sahip olduğu çocuk sayısı arttıkça ilişki durumunun azalma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Bu bulgular daha önce evlilik doyumu ya da ilişki doyumunun çocuk sayısı arttıkça azalma eğiliminde olduğunu gösteren araştırmalarla tutarlılık göstermektedir (Doğan ve Sunal, 2011; Kowal vd., 2021; Osmanlı, 2023; Twenge vd., 2003). Twenge vd. (2003) gerçekleştirdiği meta analiz çalışmasında evlilik doyumu ile çocuk sayısı arasında düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Kowal vd. (2021) 33 ülke ve bölgede 7178 evli bireyle gerçekleştirdiği araştırma sonucunda çocuk sayısının evlilik doyumunun negatif anlamlı bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Doğan ve Sunal (2011) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda da çocuk sayısı ile evli bireylerin ilişki doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Osmanlı (2023) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda da bireylerin çocuk sayısı arttıkça evlilik doyumunun azalma eğiliminde olduğunu bulmuştur. Twenge vd.'ye (2003) göre çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin yaşadığı stres düzeyi de artabilmekte ve her yeni çocuk ailenin zaman, enerji, finansal kaynaklar gibi kaynaklarını daha fazla bölmekte ve sonuç olarak ebeveynler üzerindeki yükü artırmaktadır. McGoldrick vd. (2010)'in aile sistemleri teorisine göre aileye her yeni çocuğun katılmasıyla birlikte ailede bir yaşam döngüsü geçişi yaşanmakta ve bu geçişler ilişki dinamiklerinde önemli değişimlere neden olabilmektedir. Bu araştırmacılara göre her geçiş çiftlerin uyum kapasitesini zorlayabilmekte ve ilişki doyumunda olumsuz etkiler meydana getirebilmektedir. Sonuç olarak çocuk sayısının artmasıyla ebeveynlik görevlerinin artması ve aile yaşam döngüsünde yaşanan geçişler evli bireylerin ilişki doyumunu azaltabilir.

Bu çalışmada evli bireylerin algıladıkları maddi durumlarına göre ilişki doyumlarının anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu araştırma bulguları daha önce gerçekleştirilen bazı araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermesine rağmen (Taşcı, 2021) farklı örneklerde gerçekleştirilen ve genellikle yüksek gelire sahip evli bireylerin evlilik doyumu ya da ilişki doyumlarının yüksek olduğunu gösteren araştırma sonuçlarıyla (Aksoy, 2021; İdik ve Karşlı, 2024; Özbucak Tıraşoğlu ve İpek, 2019) tutarlılık göstermemektedir. Conger vd. (1990)'ye göre maddi durumun ilişki doyumuna etkisinde gerçek gelir düzeyinden ziyade

bireylerin algıladıkları ekonomik stres ve finansal zorlanma duygusunun daha belirleyici olduğunu bulmuştur. Bu araştırmada katılımcıların algılanan maddi durumlarında farklılıklar gözlenmesine rağmen gruplar arasında gözlemlenen bu farklılıklar ve finansal zorlanma duygusu gruplar arasında anlamlı bir farklılık oluşturacak düzeyde değildir.

Bu araştırmada üniversite mezunu olan evli bireylerin ortaokul mezunu olan evli bireylerden anlamlı bir şekilde daha yüksek ilişki doyumuna sahip oldukları bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle evli bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça ilişki doyumu da artma eğilimindedir. Bu bulgular farklı örneklemelerde gerçekleştirilen ve eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin ilişki doyumunun yüksek olduğunu gösteren araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir (Doğan ve Sunal, 2011; Yavuz, 2015). Örneğin, Doğan ve Sunal (2011) eğitim düzeyi yüksek bireylerin ilişki doyumunun yüksek olduğunu bulmuştur. Yavuz (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucunda da lisans ve lisansüstü eğitime sahip olan bireylerin evlilik uyumunun ilkökul mezunu olan bireylerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Karney (2021) gerçekleştirdiği literatür taraması çalışmasında yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin düşük eğitim düzeyine sahip bireylere kıyasla daha yüksek ilişki doyumuna ve daha durağan ilişkilere sahip olduğunu bildirmiştir. Araştırmalar yüksek eğitim düzeyinin iletişim becerileri ve sorun çözme yaklaşımları, psikolojik farkındalık, eşitlikçi cinsiyet rolleri ve görev paylaşımı, psikolojik kaynaklar ve baş etme becerileri gibi farklı alanlarda bireyleri geliştirdiğini göstermektedir (Carlson ve Dinkmeyer, 2002; Gottman ve Notarius, 2000; Kalmijn, 1999; Ross ve Mirowsky, 2006). Örneğin, Gottman ve Notarius (2000) etkili iletişimin ilişki doyumunun temel belirleyicilerinden biri olduğunu ifade etmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin daha gelişmiş iletişim becerilerine sahip olma olasılıkları yüksek olduğundan bu durum ilişki doyumlarını olumlu yönde etkileyebilir. Benzer şekilde Carlson ve Dinkmeyer (2002) eğitim düzeyi yüksek bireylerin ilişki dinamikleri ve sağlıklı ilişkinin özellikleri hakkında bilgiye daha fazla eriştiklerini ve sağlıklı ilişkilerin dinamiklerine yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu bilgi birikimi ve farkındalık evli bireylerin kendi davranışlarının ilişki üzerindeki olası olumlu ve olumsuz etkilerini daha iyi anlamalarına ve gerektiğinde davranışlarını ilişki ihtiyaçlarına göre uyarlamalarına yardımcı olarak ilişki doyumlarını olumlu yönde etkileyebilir.

Bu araştırmada beş faktörlü kişilik özelliklerinden dışadönüklük, yeni deneyimlere açıklık, uyumluluk evli bireylerde ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı değilken, öz denetim ve olumsuz duygusallık ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısıdır. Öz denetim ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısıyken olumsuz duygusallık ilişki doyumunun negatif anlamlı bir yordayıcısıdır. Bu araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde

araştırma sonuçlarının önceki araştırma sonuçlarıyla genel olarak tutarlı olduğu söylenebilir. Weidmann vd. (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada çiftlerin dışadönüklük kişilik özelliklerinin hem kadınlarda hem de erkeklerde ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Bir başka araştırmada Donnellan vd. (2004) dışadönüklük kişilik özelliklerinin ilişki kalitesiyle ilişkili olmadığını bulmuştur. Benzer şekilde evli bireylerle gerçekleştirilen başka bir araştırmada O'Meara ve South (2019) evli bireylerde dışadönüklük kişilik özelliklerinin ilişki doyum düzeylerindeki değişimlerle ilişkili olmadığını bulmuştur. Malouff vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen bir meta analiz çalışmasında dışadönüklük kişilik özelliklerinin ilişki doyumuyla ilişkili olmadığını bulmuştur. Dışadönüklük bireyin sosyal ortamlara olan ilgisini artırabilir ancak evlilik gibi uzun süreli yakın ilişkilerde eşler arasındaki duygusal uyum, bağlılık, çatışma yönetimi gibi faktörler daha belirleyici olabilir (Fincham ve Beach, 2006; McGoldrick vd., 2010). Dışadönük bireylerin sosyal enerjisi eşlerinin ihtiyaçlarıyla uyuşmadığından ilişki doyumuna olumlu etkisi sınırlı olabilir. Ayrıca dışadönüklüğün etkisi ilişkinin erken dönemlerinde daha belirgin olabilirken evlilik gibi uzun süreli ilişkilerde bu etki azalabilir (McGoldrick vd., 2010).

Bu araştırmada yeni deneyimlere açıklığın ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Önceki araştırma sonuçları yeni deneyimlere açıklığın ilişki doyumuyla zayıf ya da tutarsız bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Örneğin Donnellan vd. (2004) yeni deneyimlere açıklık kişilik özelliklerinin hem kadının hem erkeğin ve her ikisinin genel ilişki kalitesi değerlendirmeleriyle ilişkili olmadığını bulmuştur. Benzer şekilde O'Meara ve South (2019) yeni deneyimlere açıklığın çiftlerde ilişki doyumundaki değişimlerle ilişkili olmadığını bulmuştur. Diğer taraftan Malouff vd. (2010) yeni deneyimlere açıklığın beş faktörlü kişilik özelliklerinin de yakın ilişkilerde ilişki doyumuyla ilişkili olmadığını bildirmiştir. Claxton vd. (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada uzun süreli evliliklerde hem kadının hem de erkeğin yeni deneyimlere açıklık kişilik özelliklerinin ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Diğer taraftan Weidmann vd. (2017) kişinin kendi yeni deneyimlere açıklık kişilik özelliklerinin ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığını, diğer taraftan eşinin yeni deneyimlere açıklık kişilik özelliklerinin ilişki doyumunun negatif anlamlı bir yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde Dyrenforth vd. (2010) kişinin kendinin ve eşlerinin yeni deneyimlere açıklık kişilik özelliklerinin Avustralyalı bireylerde ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkiliyken İngiliz bireylerde ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Evlilik genellikle istikrar ve rutin üzerine kurulu bir ilişki türüdür. Yeni deneyimlere açıklık bireylerin kişisel gelişimine katkıda bulunabilir ancak evlilikte eşler arasında duygusal uyum, bağlılık, iletişim gibi faktörler daha ön planda olabilir.

Bu araştırmada beş faktörlü kişilik özelliklerinden uyumluluğun evli bireylerde ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Önceki bazı araştırma sonuçları uyumluluğun ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu gösterirken bazı araştırma sonuçları uyumluluğun ilişki doyumuna olumlu etkisinin eşler arasında farklılaşabileceğini bulmuştur. Dyrenforth vd. (2010) tarafından iki farklı örnekleimde gerçekleştirilen araştırma sonucunda bireylerin uyumluluk kişilik özelliklerinin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Malouff vd. (2010) romantik ilişki yaşayan bireylerde uyumluluk kişilik özelliklerinin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Başka bir araştırmada ise hem eşlerin kendilerinde hem de partnerlerinde uyumluluk kişilik özelliklerinin ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Donnellan vd. (2004) eşlerin uyumluluk kişilik özelliklerinin ilişki kalitesiyle pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Watson vd. (2000) ise erkeklerin uyumluluk kişilik özellikleri ile kendi ilişki doyumları arasında pozitif yönde bir ilişki varken partnerlerinin ilişki doyumlarıyla ilişkili olmadığını bulmuştur. Başka bir araştırmada ise O'Meara ve South (2019) uyumluluk kişilik özelliklerinin bireylerin ilişki doyumundaki değişimlerle ilişkili olmadığını bulmuştur. Uyumluluk kişilik özellikleri nazik olma, işbirliğine açık olma, yardımsever olma ve başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olma gibi kişilik özelliklerini içerir. Genel olarak uyumluluğun romantik ilişkilerde olumlu bir etkisi olması beklenmesine rağmen bu araştırmada uyumluluk kişilik özelliklerinin ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmaması bu örnekleimde bireylerin öz denetim ve olumsuz duygusallık kişilik özellikleriyle birlikte değerlendirildiğinde uyumluluğun etkisinin sınırlı olabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmada beş faktörlü kişilik özelliklerinden öz denetimin ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bu bulgular literatürde gerçekleştirilen çok sayıda araştırma sonucuyla tutarlıdır. Dyrenforth vd. (2010) bireylerin öz denetim kişilik özelliklerinin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Başka bir çalışmada Schaffhuser vd. (2014) yüksek düzeyde öz denetim beş faktörlü kişilik özelliklerini gösteren bireylerin ilişki doyumunun yüksek olma eğiliminde olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde Malouff vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen meta analiz çalışmasında da öz denetim kişilik özelliklerinin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Benzer sonuçlara Weidmann vd. (2017) ve Donnellan vd. (2004) araştırmalarında da ulaşılmıştır. Öz denetim beş faktörlü kişilik özellikleri, sorumluluk, düzenlilik, alışkanlık, dürtü kontrolü ve hedef odaklılık gibi özellikleri kapsar. Öz denetimi yüksek olan bireyler duygularını ve tepkilerini daha iyi kontrol edebilir (Compton, 1998; Costa ve McCrae, 1992; McCrae ve Costa, 2005; Morsünbül, 2014). Evlilikte çatışmaların yapıcı bir şekilde özölmesi ve duygusal patlamaların

önlenmesi ilişki doyumunun artmasına yardımcı olabilir. Ayrıca öz denetim bireylerin evlilikteki sorumlulukları zamanında yerine getirmesini sağlamaya yardımcı olabilir. Bu durum çiftler arasındaki güven ve istikrarı artırabilir ve bu durum ilişki doyumlarını yükseltebilir.

Bu araştırmada beş faktörlü kişilik özelliklerinden olumsuz duygusallığın literatürde sıklıkla ifade edilen adıyla nevrotizmin evli bireylerde ilişki doyumunun negatif anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Bu bulgular literatürde gerçekleştirilen çok sayıda farklı araştırma bulgusuyla tutarlılık göstermektedir. Örneğin Weidmann vd. (2017) hem kadınlarda hem de erkeklerde nevrotizmin ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde Malouff vd. (2010) nevrotizmin ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Gerçekleştirilen bir başka araştırmada O'Meara ve South (2019) nevrotizmin ilişki doyumuna zararlı etkileri olduğunu ve nevrotizm düzeylerindeki değişimlerin devam eden evliliklerde ilişki doyumunu olumsuz yönde etkilediğini bulmuştur. Olumsuz duygusallık beş faktörlü kişilik modelinde kaygı, öfke, duygusal dengesizlik, depresif eğilimler ve strese karşı hassasiyet gibi özellikleri içerir (Morsünbül, 2014). Olumsuz duygusallığı yüksek bireyler stresli durumlarda kaygı, öfke, hayal kırıklığı gibi daha yoğun olumsuz duygular gösterme eğilimindedir (Costa ve McCrae, 1992; McCrae ve Costa, 2005; Morsünbül, 2014). Bu tür olumsuz duygular evlilikte çatışmaların sıklığını ve şiddetini artırabilir. Diğer taraftan olumsuz duygusallığı yüksek bireyler genellikle eşlerinden daha fazla duygusal destek talep edebilir. Bu durum eşler üzerinde bir yük oluşturabilir ve uzun vadede yaşadıkları çatışmaların sıklığını ve şiddetini artırabilir. Bireylerin olumsuz duygusallık özellikleri ilişki doyumunun temel unsurlarından olan bağlılık, güven ve olumlu iletişim gibi temel unsurlara zarar verebilir. Bu nedenle olumsuz duygusallığı yüksek bireylerin ilişki doyumu daha düşük olabilir.

Dışadönüklüğün ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmamasına rağmen, bu araştırmada beş faktörlü kişilik modelinin alt bileşen analizleri sonucunda dışadönüklüğün alt bileşenlerinden sosyalleşmenin evli bireylerde ilişki doyumunun negatif anlamlı bir yordayıcısı iken enerji seviyesinin ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Literatürde beş faktörlü kişilik özelliklerinin bileşenlerinin evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisini inceleyen araştırmalara ulaşılamamasına rağmen araştırma bulgularının teorik beklentilerle tutarlı olduğu söylenebilir. Sosyalleşme dışadönüklüğün önemli bir bileşeni olarak bireyin sosyal çevreyle yoğun etkileşim içerisinde olmasını ifade eder (Rammstedt vd., 2020; Soto vd., 2016). Ancak bu özellik evlilik gibi yakın ve bağlı bir ilişkide zaman zaman çatışmalara yol açabilir. Örneğin dışadönük bireylerin sosyal etkinliklere fazla zaman ayırması eşleriyle geçirdikleri kaliteli zamanı azaltabilir ve bu da ilişki doyumunu etkileyebilir (Luo ve

Klohn, 2005). Türkiye gibi toplulukçu değerlerin ön planda olduğu kültürlerde evlilik ilişkisi genellikle bireylerin özgürlüğünden ziyade aile birliğine ve eşler arası bağlılığa önem verir (Kağıtçıbaşı, 2017). Bu bağlamda sosyalleşme eğilimi yüksek olan bireyler evlilik rollerine yeterince odaklanamayabilir ve bu durum eşler arasında ilişki doyumunun azalmasına neden olabilir. Dışadönüklüğün diğer alt bileşenlerinden olan girişkenliğin ise ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Evli bireylerde girişkenliğin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olması girişkenliğin yakın ilişkiler üzerindeki etkilerini inceleyen çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Girişken bireyler ihtiyaçlarını ve duygularını açıkça ifade etme eğilimindedir. Bu durum eşler arasında daha sağlıklı bir iletişim dinamiği yaratabilir. Örneğin, Karney ve Bradbury (1997) evlilikte etkili iletişimin ve duygusal paylaşımın ilişki doyumunu artırdığını belirtmiştir. Girişkenlik bu süreçte bireylerin kendini ifade etme yeterliliğini güçlendirerek eşlerin birbirlerinin ihtiyaçlarını anlamasına yardımcı olabilir ve bu durum ilişki doyumlarını artırabilir (Özdemir vd., 2023).

Uyumluluğun ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmamasına rağmen, bu araştırmada beş faktörlü kişilik modelinin alt bileşen analizleri sonucunda uyumluluğun alt bileşenlerinden şefkatin ve saygınlığın evli bireylerde ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Şefkat yakın ilişkilerde bireylerin duygusal bağ kurma, empati gösterme, eşlerin ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme yeteneğini yansıtır (Neff ve Karney, 2009). Gottman'a (2018) göre evlilikte duygusal bağ ve karşılıklı destek ilişki doyumunun temel taşlarındandır. Bu nedenle bireyin şefkat düzeyinin yüksek olması eşinin duygusal ihtiyaçlarına yanıt verme ve empati gösterme kapasitesi güçlendirerek bu bağı güçlendirir. Ayrıca bağlanma teorisi bağlamında değerlendirildiğinde şefkatli davranışlar eşler arasında güvenli bağlanmayı destekleyebilir ve bu durum bireylerin ilişki doyumunu artırabilir (Rothbaum vd., 2002). Saygınlık ise bireylerin eşlerine nazik, kibar ve adil bir şekilde davranmasını ifade eder (Rammstedt vd., 2020; Soto vd., 2016). Saygınlık bu nedenle evlilikte sağlıklı iletişim ve çatışma çözme stillerinin temel bir bileşenidir. Saygılı davranışlar eşlerin kendini değerli hissetmesini sağlar ve bu da ilişki doyumunu olumlu yönde etkileyebilir. Gottman'a (2018) göre evlilikte saygısızlığın önemli göstergelerinden olan eleştiri, küçümseme, savunma ve duvar örme ilişki doyumunu ciddi bir şekilde tehdit eden davranışlardır. Bu nedenle Türkiye gibi geleneksel kültürlerde saygı evlilikte önemli bir değerdir. Saygılı davranışlar özellikle kadın ve erkek rolleri bağlamında eşler arasında uyumu ve bağlılığı artırabilir (Rothbaum vd., 2002).

Öz denetim ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı olmasına rağmen, bu araştırmada beş faktörlü kişilik modelinin alt bileşen analizleri sonucunda öz denetimin alt

bileşenleri olan organizasyon, üretkenlik ve sorumluluğun evli bireylerde ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Organizasyon sistematik ve düzenli olmayı ifade ederken üretkenlik verimlilik, görev odaklılık ve sebat gibi özellikleri kapsar. Diğer taraftan sorumluluk ise güvenilirlik ve bağlılık gibi özellikleri içerir. Alanyazında bu bileşenlerin yüksek ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olabileceğini gösteren sonuçlar bulunmasına rağmen evli bireylerde bu alt bileşenlerin ilişki doyumunu yordamaması beş faktörlü kişilik özelliklerinin diğer alt bileşenleriyle birlikte değerlendirildiğinde ilişki doyumuna etkisi sınırlı olabilir. Ayrıca bu araştırmada organizasyon, üretkenlik ve sorumluluk alt bileşenlerinin evli bireylerde ilişki doyumunu yordamaması kültürel ve bağlamsal faktörlerle ilişkili olabilir. Örneğin, Türk kültüründe ev içi düzen ve temizlik genellikle kadınlarla ilişkilendirilir ve bu durum organizasyon alt bileşeninin ilişki doyumu üzerindeki olası olumlu etkisini cinsiyet rollerine bağlı olarak sınırlandırabilir (Adana vd., 2011).

Bu araştırmada olumsuz duygusal ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısıdır. Ayrıca beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt bileşen analizleri sonucunda da depresyon ve duygusal oynaklığın evli bireylerde ilişki doyumunun negatif anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ancak olumsuz duygusal ilişkinin alt bileşenlerinden kaygı ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı değildir. Depresyon alt bileşeni bireyin sıklıkla üzüntü, umutsuzluk ve düşük benlik saygısı hissetme eğilimini ifade eder (Soto vd., 2016). Araştırmalar depresif belirti gösteren bireylerin eşleriyle daha az olumlu etkileşim kurduğunu ve ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşadığını göstermektedir (Whisman, 2001). Duygusal oynaklık ise bireyin ruh hali değişimine yatkınlığını ve duygusal tepkilerinin öngörülemezliğini ifade eder (Soto vd., 2016). Araştırmalar duygusal oynaklığın ilişki doyumunu negatif yönde yordadığını göstermektedir. Bu nedenle bireylerin duygusal oynaklığı eşin güvenilirlik algısını zedeleyebilir ve ilişkide öngörülemezlik hissi yaratabilir (Rusbult ve Buunk, 1993). Bu durumun olası bir sonucu olarak bireylerin ilişki doyumunda bir azalma meydana gelebilir.

Yeni deneyimlere açıklık ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmamasına rağmen, bu araştırmada beş faktörlü kişilik modelinin alt bileşen analizleri sonucunda ise yaratıcı hayal gücünün evli bireylerde ilişki doyumunun pozitif anlamlı bir yordayıcısı iken estetik duyarlılık ve yaratıcı hayal gücünün evli bireylerde ilişki doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı bulunmuştur. Yaratıcı hayal gücü bireylerin orijinal fikirler üretme, yenilikçi çözümler bulma ve alışılmadık yollarla düşünme yeteneğini ifade eder (Soto vd., 2016). Bu özellik bireylerin yaratıcı, yenilikçi ve hayal gücüne dayalı düşünme süreçlerine yatkınlığını yansıtır. Yaratıcı hayal gücü özellikle evlilik gibi ilişkisel bağlamlarda ilişkide monotonluğu azaltacak sürpriz

yapma, çatışmalara yaratıcı çözümler bulma gibi yenilikçi davranışlar veya bireylerin eşleriyle yeni deneyimler paylaşması gibi etkinlikleri içerebilir. Alanyazınında yaratıcı hayal gücü genellikle bireylerin esnek düşünme ve yenilikçi davranışlar gerçekleştirme eğilimiyle ilişkilendirilebilir (McCrae, 1987). Feist'e (1998) göre yaratıcı bireyler problemlerin çözüm sürecinde daha esnek ve özgün yaklaşımlar sergilerler. Bu nedenle evli bireylerde yaratıcı hayal gücü ilişki doyumunu zenginleştirme potansiyeline sahip bir beş faktörlü kişilik özelliği bileşeni olabilir.



SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada sosyodemografik faktörler, beş faktörlü kişilik özellikleri ve bu özelliklerin alt bileşenlerinin evli bireylerde ilişki doyumuyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırma bulguları cinsiyete göre ilişki doyumunda anlamlı bir farklılık olmadığını göstermiş olup anlaşılarak evlenen bireylerin görücü usulü evlenenlere kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek ilişki doyumuna sahip olduğunu göstermiştir. Evlilik süresi uzadıkça ve çocuk sayısı arttıkça ilişki doyumunun azalma eğiliminde olduğu ancak algılanan maddi duruma göre ilişki doyumunun anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin ilişki doyumunun yüksek olma eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Beş faktörlü kişilik özelliklerinden öz denetim ilişki doyumunu pozitif yönde yordarken, olumsuz duygusallığın (nevrotizm) negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Beş faktörlü kişilik özelliklerinin alt bileşen analizleri sonucunda ise dışadönüklüğün alt bileşenlerinden sosyalleşme, olumsuz duygulanım alt bileşenlerinden depresyon ve duygusal oynaklığın evli bireylerde ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğu, dışadönüklük alt bileşenlerinden enerji seviyesi, uyumluluk alt bileşenlerinden şefkat ve saygınlığın, yeni deneyimlere açıklık alt bileşenlerinden yaratıcı hayal gücünün evli bireylerde ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu araştırma sonuçları ve sınırlılıklarına dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Görücü usulü evlenen çiftlerde ilişki doyumunun düşük olması nedeniyle bu çiftlerin duygusal bağ kurma, iletişim ve beklenti uyumunu geliştirmek için evlilik öncesi ve sonrası eğitim programları düzenlenebilir.
2. Araştırma sonuçları evlilik süresi ve çocuk sahibi olmanın ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğunu gösterdiğinden evlilik süresi ve çocuk sayısı fazla evli bireylere stres yönetimi ve ilişki kalitesini koruma odaklı atölyeler veya destek grupları oluşturulabilir.
3. Araştırma sonuçları yüksek eğitim düzeyinin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu gösterdiğinden yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerin iletişim ve problem çözme becerilerinden yararlanılarak tüm eğitim seviyesindeki bireylerin ilişki doyumunu artırmak için eğitim programları oluşturulabilir.
4. Araştırma sonuçları beş faktörlü kişilik özelliklerinden öz denetimin ilişki doyumuyla pozitif, olumsuz duygusallığın ilişki doyumuyla negatif ilişkili olduğunu gösterdiğinden bireylerin öz denetim özelliklerini (örn. sorumluluk, dürtü kontrolü) güçlendiren ve olumsuz duygusallık özelliklerini (örn. duygusal

oyunaklık, depresyon) azaltan bilişsel-davranışsal tekniklere dayalı kişilik özellikleri temelli müdahaleler geliştirilebilir.

5. Araştırma sonuçları beş faktörlü kişilik özelliklerinden yaratıcı hayal gücünün ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu gösterdiğinden evli bireylerde monotonluğu azaltmak ve ilişki doyumunu artırmak için evlilik ve aile danışmanlığı oturumlarında yaratıcı hayal gücünü destekleyen ortak problem çözme veya yeni deneyim paylaşımı gibi etkinlikler teşvik edilebilir.
6. Araştırma sonuçları enerji seviyesinin ilişki doyumuyla pozitif yönde ilişkili olduğunu gösterdiğinden evlilik ve aile danışmanları çiftlerin enerji seviyesini yükseltecek eğlenceli aktivitelere (örneğin spor, seyahat, hobi gibi) ve ortak hedeflere yönlendirerek ilişki doyumlarını artırabilir.
7. Araştırma sonuçları olumsuz duygulanımın alt bileşenleri olan depresyon ve duygusal oynaklığın ilişki doyumuyla negatif yönde ilişkili olduğunu gösterdiğinden evli bireylerin bireysel veya çift terapisi yoluyla duygu düzenleme becerileri geliştirilerek ilişki doyumu artırılabilir. Ayrıca evlilik ve aile danışmanları duygu odaklı terapi teknikleri kullanarak çiftlerin duygusal oynaklığını yapıcı bir şekilde ele almasına yardımcı olabilir.
8. Saygınlık ve şefkat ilişki doyumuyla pozitif yönde bağlantı gösterdiğinden düşük ilişki doyumuna sahip evli çiftlere bireysel ve grupla psikolojik danışma oturumlarında nazik, kibar ve adil iletişim becerilerinin kazandırılması, empati ve duygusal destek becerilerinin geliştirilmesi hedeflenebilir.
9. Araştırma sınırlı sayıda evli bireyle gerçekleştirildiğinden, bulguların genellenebilirliğini artırmak için Türkiye'nin farklı kültürel ve sosyoekonomik gruplarını kapsayan daha geniş bir örneklemle çalışmalar yapılmalıdır.
10. Evlilik süresi ve çocuk sayısı gibi faktörlerin ilişki doyumu üzerindeki olası etkilerini daha iyi anlamak için boylamsal araştırmalar yürütülebilir.
11. Araştırma sonuçları yalnızca bir evli bireyin değerlendirmelerine dayandığından bu sınırlılığı aşmak için, her iki eşten veri toplanarak eşlerin kişilik özelliklerinin ve alt bileşenlerinin ilişki doyumuyla bağlantısı araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acker, M. ve Davis, M. H. (1992). Intimacy, passion and commitment in adult romantic relationships: A test of the triangular theory of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9(1), 21-50. <https://doi.org/10.1177/0265407592091002>
- Adana, F., Arslantaş, H., Ergin, F., Biçer, N., Kıranşal, N. ve Şahin, S. (2011). Views of male university students about social gender roles: An example from east of Turkey. *Journal of Family Violence*, 26(7), 519-526. <https://doi.org/10.1007/s10896-011-9385-1>
- Adu, P. ve Miles, D. A. (2023). *Dissertation research methods: A step-by-step guide to writing up your research in the social sciences*. Taylor & Francis.
- Aksoy, Z. (2021). *Üniversite öğrencilerinde ilişki doyumu ile narsisistik kişilik özellikleri ilişkisinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Aktaş, F. (2025). *Çiftlerin çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme güçlüğü düzeylerine ve ilişki doyumuna etkisi* [Yüksek lisans tezi]. Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi.
- Aron, A., Norman, C. C., Aron, E. N., McKenna, C. ve Heyman, R. E. (2000). Couples' shared participation in novel and arousing activities and experienced relationship quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 273-284. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.273>
- Atkinson, R. C., Atkinson, R., Smith, E. E., Bem, D. J. ve Hoeksema, S. N. (2012). *Psikolojiye giriş* (Y. Alogan, Çev.). Arkadaş Yayınları.
- Ayduk, O. ve Gyurak, A. (2007). Relationship satisfaction. W. A. Darity (Ed.), *International encyclopedia of the social sciences* içinde (2. bs., C. 7, ss. 151-152). Macmillan Library Reference.
- Bachand, L. L. ve Caron, S. L. (2001). Ties that bind: A qualitative study of happy long-term marriages. *Contemporary Family Therapy*, 23(1), 105-121. <https://doi.org/10.1023/A:1007828317271>
- Barelds, D. P. H. ve Barelds-Dijkstra, P. (2007). Relations between different types of jealousy and self and partner perceptions of relationship quality. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 14(3), 176-188. <https://doi.org/10.1002/cpp.532>
- Bierhoff, H. ve Rohmann, E. (2004). Altruistic personality in the context of the empathy–altruism hypothesis. *European Journal of Personality*, 18(4), 351-365. <https://doi.org/10.1002/per.523>
- Bradburn, N. M. (1969). *The structure of psychological well-being*. Aldine.

- Bradbury, T. N., Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 964-980. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>
- Budak, B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ve ilişki doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bühler, J. L., Krauss, S. ve Orth, U. (2021). Development of relationship satisfaction across the life span: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012-1053. <https://doi.org/10.1037/bul0000342>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Carlson, J. ve Dinkmeyer, D. C. (2002). *Time for a better marriage*. Impact Publishers.
- Cemalcılar, Z., Baruh, L., Kezer, M., Soto, C. J., Sumer, N. ve John, O. P. (2021). Testing the BFI-2 in a non-WEIRD community sample. *Personality and Individual Differences*, 182, 111087. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111087>
- Cepukiene, V. (2019). Does relationship satisfaction always mean satisfaction? Development of the couple relationship satisfaction scale. *Journal of Relationships Research*, 10, e14. <https://doi.org/10.1017/jrr.2019.12>
- Çetin, F., Yeloğlu, H. O. ve Basım, H. N. (2015). Psikolojik dayanıklılığın açıklanmasında beş faktör kişilik özelliklerinin rolü: Bir kanonik ilişki analizi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 30(75), 81-92.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşılarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Claxton, A., O'Rourke, N., Smith, J. Z. ve DeLongis, A. (2012). Personality traits and marital satisfaction within enduring relationships: An intra-couple discrepancy approach. *Journal of Social and Personal Relationships*, 29(3), 375-396. <https://doi.org/10.1177/0265407511431183>
- Çoban, Y. (2021). Öz-şefkat ile ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 128-139.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155-159. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.112.1.155>
- Compton, W. C. (1998). Measures of mental health and a five factor theory of personality. *Psychological Reports*, 83(1), 371-381. <https://doi.org/10.2466/PR0.83.5.371-381>
- Conger, R. D., Elder Jr, G. H., Lorenz, F. O., Conger, K. J., Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Huck, S. ve Melby, J. N. (1990). Linking economic hardship to marital quality and

- instability. *Journal of Marriage and the Family*, 52(3), 643-656.
<https://doi.org/10.2307/352931>
- Costa, P. T. ve McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and Individual Differences*, 13(6), 653-665. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(92\)90236-I](https://doi.org/10.1016/0191-8869(92)90236-I)
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction* [Yüksek lisans tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Demir, D. (2016). *Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve kişilerarası problem çözme davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- DeYoung, C. G., Quilty, L. C. ve Peterson, J. B. (2007). Between facets and domains: 10 aspects of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(5), 880-896.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.93.5.880>
- Doğan, Ö. A. ve Sunal, A. B. (2011). Evliliklerde olumlu yanılsama: İlişki bağlanımı ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 70-82.
- Donnellan, M. B., Conger, R. D. ve Bryant, C. M. (2004). The Big Five and enduring marriages. *Journal of Research in Personality*, 38(5), 481-504.
<https://doi.org/10.1016/j.jrp.2004.01.001>
- Dyrenforth, P. S., Kashy, D. A., Donnellan, M. B. ve Lucas, R. E. (2010). Predicting relationship and life satisfaction from personality in nationally representative samples from three countries: The relative importance of actor, partner, and similarity effects. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(4), 690-702.
<https://doi.org/10.1037/a0020385>
- Erol, R. Y. ve Orth, U. (2013). Actor and partner effects of self-esteem on relationship satisfaction and the mediating role of secure attachment between the partners. *Journal of Research in Personality*, 47(1), 26-35. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.11.003>
- Ertuğ, K. ve Kumcağız, H. (2016). Evlilik hoşnutsuzluğu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(19), 601-620.
<http://doi.org/10.7827/TurkishStudies.9780>
- Fatima, M. ve Ajmal, M. A. (2012). Happy marriage: A qualitative study. *Pakistan Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(2), 37-42.
- Feist, G. J. (1998). A meta-analysis of personality in scientific and artistic creativity. *Personality and Social Psychology Review*, 2(4), 290-309.
https://doi.org/10.1207/s15327957pspr0204_5

- Field, A. P. (2014). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. SAGE Publications.
- Fincham, F. D. ve Beach, S. R. (2006). Relationship satisfaction. A. L. Vangelisti ve D. Perlman (Ed.), *The Cambridge handbook of personal relationships* içinde (C. 2, ss. 579-594).
- Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H. (2010). Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 630-649. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00722.x>
- Fincham, F. D. ve Bradbury, T. N. (1987). The assessment of marital quality: A reevaluation. *Journal of Marriage and the Family*, 49(4), 797-809. <https://doi.org/10.2307/351973>
- Fincham, F. D. ve Bradbury, T. N. (1993). Marital satisfaction, depression, and attributions: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(3), 442-452. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.3.442>
- Fincham, F. D. ve Linfield, K. J. (1997). A new look at marital quality: Can spouses feel positive and negative about their marriage? *Journal of Family Psychology*, 11(4), 489-502. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.11.4.489-502>
- Fincham, F. D. ve Rogge, R. (2010). Understanding relationship quality: Theoretical challenges and new tools for assessment. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 227-242. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00059.x>
- Fincham, F. D., Rogge, R. ve Beach, S. R. H. (2018). Relationship satisfaction. A. L. Vangelisti ve D. Perlman (Ed.), *The Cambridge handbook of personal relationships* içinde (2. bs., ss. 422-436). Cambridge University Press.
- Gere, J. ve Schimmack, U. (2013). When romantic partners' goals conflict: Effects on relationship quality and subjective well-being. *Journal of Happiness Studies*, 14(1), 37-49. <https://doi.org/10.1007/s10902-011-9314-2>
- Gottman, J. (2018). *The seven principles for making marriage work*. Hachette UK.
- Gottman, J. M. ve Levenson, R. W. (2000). The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and Family*, 62(3), 737-745. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00737.x>
- Gottman, J. M. ve Notarius, C. I. (2000). Decade review: Observing marital interaction. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 927-947. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00927.x>
- Graham, J. M., Diebels, K. J. ve Barnow, Z. B. (2011). The reliability of relationship satisfaction: A reliability generalization meta-analysis. *Journal of Family Psychology*,

- 25(1), 39-48. <https://doi.org/10.1037/a0022441>
- Gustavson, K., Røysamb, E., Borren, I., Torvik, F. A. ve Karevold, E. (2016). Gustavson, K., Røysamb, E., Borren, I., Torvik, F. A. ve Karevold, E. (2016). Life satisfaction in close relationships: Findings from a longitudinal study. *Journal of Happiness Studies*, 17, 1293-1311. <https://doi.org/10.1007/s10902-015-9643-7>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2018). *Multivariate data analysis*. Cengage.
- Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1994). Deeper into attachment theory. *Psychological Inquiry*, 5(1), 68-79. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_15
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93-98. <https://doi.org/10.2307/352430>
- Hendrick, S. S., Dicke, A. ve Hendrick, C. (1998). The Relationship Assessment Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(2), 147-159. <https://doi.org/10.1177/0265407598151009>
- Hendrick, S. S., Hendrick, C. ve Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980-988. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.980>
- Hofstede, G., Hofstede, G. J. ve Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind* (3. bs). McGraw-Hill.
- Hortaçsu, N. (2007). Family- versus couple-initiated marriages in Turkey: Similarities and differences over the family life cycle. *Asian Journal of Social Psychology*, 10(2), 103-116. <https://doi.org/10.1111/j.1467-839X.2007.00217.x>
- Hou, W. K. ve Ng, S. M. (2014). Emotion-focused positive rumination and relationship satisfaction as the underlying mechanisms between resilience and psychiatric symptoms. *Personality and Individual Differences*, 71, 159-164. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.07.032>
- Howitt, D. ve Cramer, D. (2014). *Research methods in psychology*. Pearson.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2003). Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-110.
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60(6), 581-592. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.60.6.581>
- Hyde, J. S. (2014). Gender similarities and differences. *Annual Review of Psychology*, 65(1), 373-398. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115057>
- İdik, B. ve Karslı, A. (2024). Çeşitli obsesif kompulsif belirtilerin, iş ve ilişki doyumu ile sosyo-

- demografik etkenler bağlamında incelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16(2), 635-654. <https://doi.org/10.20491/isarder.2024.1815>
- Jarrad, T., Dry, M., Semmler, C., Turnbull, D. ve Chur-Hansen, A. (2019). The psychological distress and physical health of Australian psychology honours students. *Australian Psychologist*, 54(4), 302-310. <https://doi.org/10.1111/ap.12384>
- John, O. P. ve Srivastava, S. (1999). The Big-Five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives. L. A. Pervin ve O. P. John (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* içinde (2. bs, ss. 102-138). Guilford Press.
- John, O. P., Naumann, L. P. ve Soto, C. J. (2008). Paradigm shift to the integrative big five trait taxonomy. O. P. John, R. W. Robins ve L. A. Pervin (Ed.), *Handbook of personality: Theory and research* içinde (3. bs, ss. 114-158). The Guilford Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Family, self, and human development across cultures: Theory and Applications*. Routledge.
- Kalmijn, M. (1999). Father involvement in childrearing and the perceived stability of marriage. *Journal of Marriage and the Family*, 61(2), 409-421. <https://doi.org/10.2307/353758>
- Karney, B. R. (2021). Socioeconomic status and intimate relationships. *Annual Review of Psychology*, 72(1), 391-414. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-051920-013658>
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.118.1.3>
- Karney, B. R. ve Bradbury, T. N. (1997). Neuroticism, marital interaction, and the trajectory of marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72(5), 1075-1092. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.72.5.1075>
- Kaya, A. (2024). *Evli bireylerde ilişki doyumu, öz eleştirelilik ve sosyal sorun çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Keizer, R. (2014). Relationship satisfaction. A. C. Michalos (Ed.), *Encyclopedia of Quality of Life and Well-Being Research* içinde (ss. 5437-5443). Springer Netherlands.
- Kowal, M., Groyecka-Bernard, A., Kochan-Wójcik, M. ve Sorokowski, P. (2021). When and how does the number of children affect marital satisfaction? An international survey. *PloS one*, 16(4), e0249516. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0249516>
- Kurt, L. (2019). *Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ve kişilik özelliklerinin ilişki doyumuna etkisi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- LaMotte, A. D., Meis, L. A., Winters, J. J., Barry, R. A. ve Murphy, C. M. (2018). Relationship

- problems among men in treatment for engaging in intimate partner violence. *Journal of Family Violence*, 33(1), 75–82. <https://doi.org/10.1007/s10896-017-9920-9>
- Lawrence, E., Rothman, A. D., Cobb, R. J., Rothman, M. T. ve Bradbury, T. N. (2008). Marital satisfaction across the transition to parenthood. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 41-50. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.41>
- Le, B. ve Agnew, C. R. (2003). Commitment and its theorized determinants: A meta-analysis of the Investment Model. *Personal Relationships*, 10(1), 37-57. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00035>
- Levy, M. B. ve Davis, K. E. (1988). Love styles and attachment styles compared: Their relations to each other and to various relationship characteristics. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5(4), 439-471. <https://doi.org/10.1177/0265407588054004>
- Luciano, E. C. ve Orth, U. (2017). Transitions in romantic relationships and development of self-esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 112(2), 307–328. <https://doi.org/10.1037/pspp0000109>
- Luo, S. ve Klohnen, E. C. (2005). Assortative mating and marital quality in newlyweds: A couple-centered approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(2), 304-326. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.2.304>
- Määttä, K. ve Uusiautti, S. (2012). Seven rules on having a happy marriage along with work. *The Family Journal*, 20(3), 267-273. <https://doi.org/10.1177/1066480712448997>
- Malouff, J. M., Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N. ve Rooke, S. E. (2010). The five-factor model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44(1), 124-127. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2009.09.004>
- Manne, S. ve Badr, H. (2008). Intimacy and relationship processes in couples' psychosocial adaptation to cancer. *Cancer*, 112(S11), 2541-2555. <https://doi.org/10.1002/cncr.23450>
- Marks, L. D., Hopkins, K., Chaney, C., Monroe, P. A., Nesteruk, O. ve Sasser, D. D. (2008). "Together, we are strong": A qualitative study of happy, enduring African American marriages. *Family Relations*, 57(2), 172-185. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2008.00492.x>
- Markus, H. R. ve Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.98.2.224>
- McCrae, R. R. (1987). Creativity, divergent thinking, and openness to experience. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(6), 1258-1265. <https://doi.org/10.1037/0022->

3514.52.6.1258

- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (2005). *Personality in adulthood: A five-factor theory perspective* (2. bs). The Guilford Press.
- McCrae, R. R. ve John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00970.x>
- McGoldrick, M., Carter, B. ve Garcia-Preto, N. (2010). *The expanded family life cycle: Individual, family, and social perspectives*. Prentice Hall.
- Moore, K. A., McCabe, M. P. ve Brink, R. B. (2001). Are married couples happier in their relationships than cohabiting couples? Intimacy and relationship factors. *Sexual and Relationship Therapy*, 16(1), 35-46. <https://doi.org/10.1080/14681990125384>
- Morsünbül, Ü. (2014). The validity and reliability study of the Turkish version of Quick Big Five Personality Test. *Düşünen Adam the Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27(4), 316-322. <https://doi.org/10.5350/DAJPN2014270405>
- Nakonezny, P. A. ve Denton, W. H. (2008). Marital relationships: A social exchange theory perspective. *The American Journal of Family Therapy*, 36(5), 402-412. <https://doi.org/10.1080/01926180701647264>
- Neff, L. A. ve Karney, B. R. (2009). Compassionate love in early marriage. B. Fehr, S. Sprecher ve L. G. Underwood (Ed.), *The Science of compassionate love: Theory, research, and applications* içinde (ss. 201-222). Wiley.
- Neyer, F. J. ve Voigt, D. (2004). Personality and social network effects on romantic relationships: A dyadic approach. *European Journal of Personality*, 18(4), 279-299. <https://doi.org/10.1002/per.519>
- O'Meara, M. S. ve South, S. C. (2019). Big Five personality domains and relationship satisfaction: Direct effects and correlated change over time. *Journal of Personality*, 87(6), 1206-1220. <https://doi.org/10.1111/jopy.12468>
- Osmanlı, B. S. (2023). *Evli bireylerin evlilik doyumu ile affetme ve kişilerarası bilinçli farkındalık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi.
- Özbucak Tıraşoğlu, S. E. ve İpek, M. (2019). Evli bireylerde evlilik uyumu ve benlik algısı arasındaki ilişki. *Aydın Sağlık Dergisi*, 5(1), 69-92.
- Özdemir, N. K., Tatlı, C. E., Özbay, Y., Akbaş, U., Sümer, Z. H., Kayabol, N. B. A., Çağ, P., Aydın, G. ve Durmuş, E. E. (2023). Development of marital conflict areas index and the conflict styles inventory: Reliability and validity studies. *Psikiyatride Güncel*

Yaklaşımlar, 15(Supplement 1), 74-86.

- Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2021). İlişki Doyum İndeksi (İDİ-4): Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(Armağan Sayısı), 273-286. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.854797>
- Pfeiffer, S. M. ve Wong, P. T. P. (1989). Multidimensional jealousy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6(2), 181-196. <https://doi.org/10.1177/026540758900600203>
- Proulx, C. M., Helms, H. M. ve Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576-593. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00393.x>
- Rammstedt, B., Danner, D., Soto, C. J. ve John, O. P. (2020). Validation of the short and extra-short forms of the Big Five Inventory-2 (BFI-2) and their German adaptations. *European Journal of Psychological Assessment*, 36(1), 149-161. <https://doi.org/10.1027/1015-5759/a000481>
- Righetti, F., Faure, R., Zoppolat, G., Meltzer, A. ve McNulty, J. (2022). Factors that contribute to the maintenance or decline of relationship satisfaction. *Nature Reviews Psychology*, 1(3), 161-173. <https://doi.org/10.1038/s44159-022-00026-2>
- Roberts, B. W., Luo, J., Briley, D. A., Chow, P. I., Su, R. ve Hill, P. L. (2017). A systematic review of personality trait change through intervention. *Psychological Bulletin*, 143(2), 117-141. <https://doi.org/10.1037/bul0000088>
- Robins, R. W., Caspi, A. ve Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: Both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79(2), 251-259. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.79.2.251>
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M. ve McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140-187. <https://doi.org/10.1037/a0031859>
- Røsand, G.-M. B., Slinning, K., Eberhard-Gran, M., Røysamb, E. ve Tambs, K. (2012). The buffering effect of relationship satisfaction on emotional distress in couples. *BMC Public Health*, 12(1), 66. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-12-66>
- Røsand, G.-M. B., Slinning, K., Røysamb, E. ve Tambs, K. (2014). Relationship dissatisfaction and other risk factors for future relationship dissolution: A population-based study of 18,523 couples. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 49(1), 109-119. <https://doi.org/10.1007/s00127-013-0681-3>
- Ross, C. E. ve Mirowsky, J. (2006). Sex differences in the effect of education on depression: Resource multiplication or resource substitution? *Social Science & Medicine*, 63(5),

- 1400-1413. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2006.03.013>
- Rothbaum, F., Rosen, K., Ujii, T. ve Uchida, N. (2002). Family systems theory, attachment theory, and culture. *Family Process*, 41(3), 328-350. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41305.x>
- Rusbult, C. E. ve Buunk, B. P. (1993). Commitment processes in close relationships: An interdependence analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 10(2), 175-204. <https://doi.org/10.1177/026540759301000202>
- Rusbult, C. E., Martz, J. M. ve Agnew, C. R. (1998). The Investment Model Scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships*, 5(4), 357-391. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1998.tb00177.x>
- Satıcı, B. ve Deniz, M. E. (2018). Cinsiyetin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi: Bir meta-analiz çalışması. *İlköğretim Online*, 17(2), 1077-1095. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419356>
- Schaffhuser, K., Allemand, M. ve Martin, M. (2014). Personality traits and relationship satisfaction in intimate couples: Three perspectives on personality. *European Journal of Personality*, 28(2), 120-133. <https://doi.org/10.1002/per.1948>
- Schutte, N. S., Malouff, J. M., Bobik, C., Coston, T. D., Greeson, C., Jedlicka, C., Rhodes, E. ve Wendorf, G. (2001). Emotional intelligence and interpersonal relations. *The Journal of Social Psychology*, 141(4), 523-536. <https://doi.org/10.1080/00224540109600569>
- Song, Z., Foo, M.-D., Uy, M. A. ve Sun, S. (2011). Unraveling the daily stress crossover between unemployed individuals and their employed spouses. *Journal of Applied Psychology*, 96(1), 151-168. <https://doi.org/10.1037/a0021035>
- Soto, C. J. ve John, O. P. (2017a). Short and extra-short forms of the Big Five Inventory-2: The BFI-2-S and BFI-2-XS. *Journal of Research in Personality*, 68, 69-81. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2017.02.004>
- Soto, C. J. ve John, O. P. (2017b). The next Big Five Inventory (BFI-2): Developing and assessing a hierarchical model with 15 facets to enhance bandwidth, fidelity, and predictive power. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113(1), 117-143. <https://doi.org/10.1037/pspp0000096>
- Soto, C. J., Kronauer, A. ve Liang, J. K. (2016). Five-factor model of personality. S. K. Whitbourne (Ed.), *Encyclopedia of adulthood and aging* içinde (C. 2, ss. 506-510). Wiley.
- Sprecher, S. (2001). Equity and social exchange in dating couples: Associations with

- satisfaction, commitment, and stability. *Journal of Marriage and Family*, 63(3), 599-613. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00599.x>
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Sullivan, B. F. ve Schwebel, A. I. (1995). Relationship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *The Family Journal*, 3(4), 298-305. <https://doi.org/10.1177/1066480795034003>
- Ta, V. P. (2017). A meta-analytic review of gender-role dimensions and relationship satisfaction. *Journal of Relationships Research*, 8, e18. <https://doi.org/10.1017/jrr.2017.18>
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Taşcı, E. (2021). *Sosyal zekâ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Maltepe Üniversitesi.
- Taymur, İ. ve Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: Tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154–177. <https://doi.org/10.5455/cap.20120410>
- Ting-Toomey, S. ve Dorjee, T. (2019). *Communicating across cultures* (2. bs). The Guilford Press.
- Toksöz, İ. ve Kolburan, Ş. G. (2018). Evli bireylerde bağlanma stiller ve bilişsel esnekliğin ilişki doyumuna etkisi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 4(2), 17-34.
- Topkaya, N., Şahin, E. ve Mehel, F. (2023). Relationship-specific irrational beliefs and relationship satisfaction in intimate relationships. *Current Psychology*, 42(2), 1257-1269. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01426-y>
- Toplu-Demirtaş, E. (2020). Kişilik ve kişiliğin temel kavramları. D. Gençtanırım-Kurt ve E. Çetinkaya-Yıldız (Ed.), *Kişilik kuramları* içinde (ss. 1-32). Pegem Akademi.
- TÜİK (2025). Evlenme ve boşanma istatistikleri 2024. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2024-54194>
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. ve Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574-583. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x>
- Watson, D. ve Clark, L. A. (1984). Negative affectivity: The disposition to experience aversive emotional states. *Psychological Bulletin*, 96(3), 465-490. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.96.3.465>
- Watson, D., Hubbard, B. ve Wiese, D. (2000). General traits of personality and affectivity as predictors of satisfaction in intimate relationships: Evidence from self- and partner-

- ratings. *Journal of Personality*, 68(3), 413-449. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00102>
- Weidmann, R., Ledermann, T. ve Grob, A. (2017). Big Five traits and relationship satisfaction: The mediating role of self-esteem. *Journal of Research in Personality*, 69, 102-109. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2016.06.001>
- Whisman, M. A. (2001). The association between depression and marital dissatisfaction. S. R. H. Beach (Ed.), *Marital and family processes in depression: A scientific foundation for clinical practice* içinde (ss. 3-24). American Psychological Association.
- Whisman, M. A. (2007). Marital distress and DSM-IV psychiatric disorders in a population-based national survey. *Journal of Abnormal Psychology*, 116(3), 638-643. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.116.3.638>
- Whisman, M. A. ve Balzert, A. (2024). Gender differences in variability in intimate relationship satisfaction: A secondary analysis and meta-analysis. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 27(4), 1167-1187. <https://doi.org/10.1007/s10567-024-00499-y>
- Whisman, M. A., Gilmour, A. L. ve Salinger, J. M. (2018). Marital satisfaction and mortality in the United States adult population. *Health Psychology*, 37(11), 1041-1044. <https://doi.org/10.1037/hea0000677>
- Widiger, T. A. ve Mullins-Sweatt, S. N. (2009). Five-factor model of personality disorder: A proposal for DSM-V. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5(1), 197-220. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.032408.153542>
- Wiggins, J. S. (1996). *The five-factor model of personality: Theoretical perspectives*. Guilford Press.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250-261.
- Yavuz, O. (2015). *Evlilikte problem çözme becerisi ve evlilik doyumunun bilim sanat merkezinde çocuğu olan ve olmayan ebeveynler açısından karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi]. Fatih Üniversitesi.
- Yavuz, S. ve Güllüpınar, F. (2019). Türkiye’de çocuğun ekonomik değerini etkileyen faktörler: 2016 aile yapısı araştırması analizi üzerinden sosyolojik bir değerlendirme. *İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi*, 39(2), 379-409. <https://doi.org/10.26650/SJ.2019.39.2.0101>
- Yiğit, M. F. ve Seferoğlu, S. S. (2019). Öğrencilerin siber güvenlik davranışlarının beş faktör kişilik özellikleri ve çeşitli diğer değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 186-215. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.437610>

Yockey, R. D. (2023). *SPSS demystified: A simple guide and reference* (4. bs). Routledge.

Yurdakul, Y. (2019). *Beş faktör kişilik özellikleri ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin eş uyumu ile olan ilişkileri: Evli çiftlerde kesitsel bir çalışma* [Yüksek lisans tezi]. Işık Üniversitesi.





EKLER

Ek 1. Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 28.08.2023-146215



T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
Bilim Etik Kurulu
Sosyal Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-30640013-605.01-146215
Konu : Etik Kurul İzni

28.08.2023

Sayın Doç. Dr. Ertuğrul ŞAHİN
Öğretim Üyesi

İlgi : 29.07.2023 tarihli ve 4698 sayılı yazı.

"Evli bireylerde ilişki doyumunun yordayıcısı olarak beş faktörlü kişilik özellikleri" adlı araştırmanız Sosyal Bilimler Etik Kurulu tarafından bilimsel araştırma etiği yönünden incelendi ve değerlendirildi. Konu ile ilgili kurul görüşü ektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Songül KEÇECİ KURT
Etik Kurul Başkanı

Ek:

- 1- Başvuru Değerlendirme Dosyası (1 Sayfa)
- 2- Etik Kurul İzni (15 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSV539SZ6S Pin Kodu :07282

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5544&eaD=BSV539SZ6S&eaS=146215>

Adres: Akbülak Mah. Muhsin Yılmazoğlu Cad. No:7 Merkez/Amasya
Telefon:2600060 Faks:2600059
e-Posta:genelsekretarlik@amasya.edu.tr Web: <http://www.amasya.edu.tr/idari/etik-kurul/bilim-etik-kurulu.aspx>
Kep Adresi: amasyauniversitesi@hr01.kep.tr

Bilgi için: Ayşe ŞAHİN
Unvanı: Etik Kurul Üyesi

Tel No: 22



Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2.Yaşınız:

3. En son bitirdiği okulu göz önünde bulundurarak öğrenim durumunu belirtiniz.

İlkokul Mezunu () Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Yüksekokul mezunu ()

Üniversite mezunu () Yüksek lisans/Doktora mezunu ()

4. Evlenme biçiminiz nedir? Anlaşarak () Görücü usulü ()

5. Kaç yıldır evlisiniz?(yıl)

6. Kaç çocuğunuz var?

Çocuğum yok() 1() 2 () 3 () 4 () 5 () 6 () Diğer (Belirtiniz):
.....

7. Ailenizin maddi durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Kötü () Orta düzeyde () İyi ()

Ek 3. İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ) Örnek Maddeler

Aşağıda ilişkiniz ile ilgili yedi madde bulunmaktadır. Sunulan ölçeği kullanarak her bir maddenin sizin için ne derece uygun olduğunu belirtiniz.

1. Partneriniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç karşılamıyor			Çok iyi karşılıyor			

2.Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?						
1	2	3	4	5	6	7
Hiç memnun değilim			Çok memnunum			

3. Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?						
1	2	3	4	5	6	7
Çok daha kötü			Çok daha iyi			

Ek 4. Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği – 2 (BFİ-2) Örnek Maddeler

Kendimi biri olarak görüyorum.
 Hiç katılmıyorum
 Biraz katılmıyorum
 Ne katılıyorum ne de katılmıyorum
 Biraz katılıyorum
 Tamamen katılıyorum
 Dışadönük, sosyal
 Şefkatli, yumuşak kalpli
 Dağınık olma eğiliminde
 Rahat, stresle baş edebilen
 Atılgan, girişken
 Saygılı, başkalarına saygılı davranan
 Tembelliğe eğilimli
 Farklı birçok şeye merak duyan
 Güvenilir, istikrarlı
 Sessiz olmaya eğilimli
 Gergin olabilen
 Baskın, lider gibi davranan
 Başkaları ile tartışma başlatan
 Güvenli, kendiyle barışık
 Affedici bir yapısı olan
 Biraz özensiz olabilen
 Yaratıcı yönü zayıf olan
 Bazen utangaç, içe dönük
 Yardımsever, bencil olmayan
 Etrafını temiz ve derli toplu tutan
 Çok endişelenen
 Sanata ve estetiğe değer veren
 Başkalarını etkilemede zorlanan
 Verimli, iş bitiren
 Sıkça üzgün hisseden
 Çok yönlü, derin düşünen
 Enerji dolu
 Başkalarının iyi niyetinden şüphe eden
 Konuşkan
 Soğuk ve başkalarını umursamayan
 Nadiren kaygılanan ya da korkan
 Şiir ve tiyatroyu sıkıcı bulan
 Kibar, başkalarına nezaketle yaklaşan
 Depresif, hüzünlü hissetmeye eğilimli
 Soyut konulara az ilgi duyan
 Bazen sorumsuzca davranan
 Değişken mizaçlı, çabuk sinirlenen

ÖZ GEÇMİŞ
EYÜP KIZILBOĞA

Öğrenim Bilgisi

Doktora	 Üniversitesi
Başlangıç bitiş tarihi	 Ana Bilim Dalı (Danışmanın unvanı adı SOYADI)
Yüksek Lisans	 Üniversitesi
Başlangıç bitiş tarihi	 Ana Bilim Dalı (Danışmanın unvanı adı SOYADI)
Lisans	Anadolu Üniversitesi
Başlangıç bitiş tarihi	İktisat Fakültesi/ İktisat Bölümü 2012-2017

Eserler

A. Uluslararası hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. ...

B. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

1. ...

C. Yazılan ulusal/uluslararası kitaplar veya kitaplardaki bölümler:

1. ...

D. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitaplarında (proceedings) basılan bildiriler:

1. ...

E. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

1. ...